

Masarykova univerzita

Fakulta sociálních studií

Presumpce neviný v mediálních sděleních
Presumption of innocence in media reports

Bakalářská práce

Veronika Trusinová

Brno 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím pramenů a literatury uvedené v bibliografii.

V Brně dne 5. 1. 2016

Poděkování

Děkuji své rodině za podporu ve všem, co dělám.

Dále děkuji všem, co mi cennými radami pomohli dokončit tuto práci, zejména pak doc. Škopovi za podnětné připomínky a ochotu při vedení mé práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá médii a jejich informování o soudních řízeních, konkrétněji se pak zaměřuje na princip presumpce nevinny a jeho dodržování v průběhu tohoto reportování. Cílem práce je nabídnout teoretický i praktický vhled do problematiky v souvislosti s jejím interdisciplinárním charakterem a teoreticky ukotvit důležité pojmy z právní i mediální oblasti. Masová média ovlivňují velké množství lidí a šíří informace velkou rychlostí, proto je nutné, aby ve svém reportování postupovaly dle základních požadavků žurnalistiky, ale i dle požadavků etiky a zákona. Vzhledem k tomu, že by média měla kontrolovat fungování demokracie ve společnosti, je nutné, aby sama dodržovala základní zásady demokratické společnosti, mezi nimi i princip presumpce nevinny. Práce také rozebírá vybrané články kauzy Kramný a prakticky na nich znázorňuje přístup zvoleného média k informování o této problematice s orientací na možné porušení principu presumpce nevinny.

Klíčová slova

presumpce nevinny, právo na spravedlivý proces, svoboda projevu, ochrana osobnosti, objektivita, vyváženost, etický kodex, bulvární média, obviněný, mediální kauza, informování o soudním řízení, kauza Kramný

Annotation

This bachelor's thesis deals with media and how they inform about legal proceedings, specifically it points out the principle of presumption of innocence and its respecting in media reporting. Main aim of this thesis is to offer both theoretical and practical insight to this problem in the context of its interdisciplinary character and to theoretically describe terms from both legal and media field. Mass media influence big amount of people and can spread information really fast, that is why it's necessary that media proceeds in compliance with demands of fair journalism, but also ethical and legal requirements. Media should control democracy and in order to do this, they should be following the basic rules of democracy themselves, including principle of presumption of innocence. This thesis also analyses chosen articles from Kramný cases and practically illustrates attitude of chosen media to informing about trials, with focus on possible breach of presumption of innocence.

Key words

Presumption of innocence, right to fair trial, free speech, personality rights, objectivity, balance, ethical code, media case, tabloid, giving information about trial, Kramný case

Obsah

Úvod.....	7
1. Princip presumpce nevinny	10
1. 1 Presumpce nevinny v zákoně a v judikatuře	11
1. 2 Kolize presumpce nevinny a svobody projevu.....	14
1. 3 Presumpce nevinny a ochrana osobnosti	15
2. Vliv médií na společnost	18
3. Požadavky poctivé žurnalistiky.....	21
3.1 Objektivita	21
3.2 Vyváženost	22
3. 3 Jazyková neutralita	22
4. Etika médií.....	24
4. 1 Bulvarizace médií.....	25
4. 2 Mediální etické kodexy	26
4.2.1 Etický kodex Syndikátu novinářů.....	27
4. 2. 2 Etický kodex České televize	28
5. Mediální kauzy	30
5. 1 Případ Aitana	31
5. 2 Případ O. J. Simpsona.....	32
6. Jak média informují o soudních řízeních.....	35
6. 1 Požadavky na informování o soudních řízeních.....	35
6. 2 Úprava informování o soudním řízení v tiskovém zákoně.....	38
6. 3 Poskytování informací o soudním řízení	39
6. 4 Postavení poškozeného.....	40

6. 5 Postavení obviněného	41
7. Rozbor mediální kauzy	43
7. 1 Výběr mediální kauzy.....	43
7. 2 Výběr média	44
7. 3 Výběr článků.....	44
7. 4 Chronologie případu	45
7. 5 Rozbor článků.....	46
7. 5. 1 Období před obviněním	46
7. 5. 2 Období po obvinění.....	47
7. 5. 3 Začátek soudního řízení	48
7. 5. 4 Závěrečná fáze soudního řízení.....	50
7. 5. 5 Shrnutí reportování o případu Kramný	51
Závěr.....	53
Použité zdroje.....	55
Jmenný rejstřík	60
Přílohy	61
Příloha č. 1 – článek Blesku ze dne 9. 8. 2013 „ON LŽE!“	61
Příloha č. 2 – článek Blesku ze dne 9. 8. 2013 „On nemluví PRAVDU!“	61
Příloha č. 3 – článek Blesku ze dne 14. 5. 2015 „Vraždu Moniky a Klárky dokazuje 5000 stran!“	64
Příloha č. 4- zpráva ČTK ze dne 12. 5. 2015 „Kramný obviněný z vraždy půjde před soud, byla podána žaloba“.....	65
Příloha č. 5 – článek Blesku ze dne 30. 6. 2015 „Placený sex s manželkou?!“	66
Příloha č. 6 – zpráva ČTK ze dne 29. 6. 2015 „Kramný odmítá vinu za smrt ženy a dcery, soud pokračuje v úterý“	70
Příloha č. 7 – článek Blesku ze dne 19. 12. 2015 „Petr K.: Krok od 30 let vězení, 3 hodiny DŮKAZŮ, jak je zabil!“	72

Příloha č. 8. – článek Blesku ze dne 30. 6. 2015 „Proces roku se koná v čísle 7 ...“ 77

Počet slov: 16.385 od úvodu po závěr (1.564 slov - poznámky pod čarou)

Úvod

V demokratické společnosti by měl fungovat spolehlivý systém, který bude celou společnost kontrolovat a případně sankcionovat za porušení pravidel, a je tedy důležité, aby také soudní proces fungoval dle předem daných pravidel a aby probíhal spravedlivě. Právo na spravedlivý proces, které akcentováno jako jedno ze základních práv poskytované moderní demokratickou společností, má více součástí. Jednou z nich je právě princip presumpce nevinny.

Média by, jak bude později řečeno, měla plnit roli „hlídacího psa demokracie“ a podobně jako soud sankcionovat nedodržování pravidel. K tomu by měla využívat své masovosti a rychlosti a měla by těžit z důvěry, která je v ně společností vložena. Na tuto důvěru však média často zapomínají a v honu za co nejzajímavější zprávou, která přinese co nejvíce čtenářů, porušují základní pravidla, mezi nimi i právo na spravedlivý proces prostřednictvím porušení principu nevinny. K situaci, kdy hlídač demokracie pravidla sice hlídá, ale zároveň porušuje, by ale docházet nemělo. Tyto situace vznikají často zejména v bulvárním tisku a ve spojení s trestním řízením.

O tyto situace mají totiž čtenáři enormní zájem a tak dochází k tomu, že média o nich informují až přespříliš a vytváří tak falešný obraz skutečnosti.¹ Média se podílejí na konstruování sociální reality a výběrem, uspořádáním a zpracováním svých zpráv mohou vytvářet falešnou představu o realitě a tato je schopná ovlivnit postoje recipientů.² V případě, že budou média, byť i nepřímo, vytvářet ve čtenářích pocit, že obviněný je vinný, vytvoří tak falešnou realitu, ve které pro čtenáře obviněný skutečně vinný bude a to je samozřejmě výrazným zásahem do práva jedince na spravedlivý proces.

Metodou práce byla převážně analýza relevantních dokumentů; a to zejména odborné literatury a vybraných etických kodexů. Vzhledem k interdisciplinární povaze problematiky byla použita také analýza právních předpisů a judikatury. V souvislosti s interpretací právních předpisů byly použity standardní výkladové metody.

¹

KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*, s. 146.

² JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*, s. 186.

Po vyhledání příslušných zdrojů byla provedena jejich faktografická analýza, sumarizace podkladů a následně byly poznatky interpretovány pro účel sepisu této práce.³ V závěrečné části práce se pak jedná o rozbor textu vybraných článků s prvky obsahové a jazykové analýzy. V této části práce se nejedná o vypovídající analýzu článků publikovaných daných médii, ale o pouhý ilustrativní rozbor, který si klade za cíl ve světle teoretických poznatků z předchozích částí práce ukázat postup, jakým vybrané médium v této věci případ zpracovalo, a poukázat na kritické momenty, ve kterých bychom mohli hovořit o porušení principu presumpce nevinny.

V první části si práce klade za cíl čtenáři nabídnout stručný pohled na institut presumpce nevinny. Snaží se vysvětlit jeho podstatu a zdůraznit jeho důležitost jako součásti práva na spravedlivý proces. Práce také nabízí pohled na několik právních předpisů, ve kterých je presumpce nevinny zapracována různými způsoby, stejně jako zmiňuje rozhodnutí soudů, které se vypořádávaly s otázkou možného porušení tohoto principu. Vzhledem k interdisciplinárnímu charakteru práce a její souvislosti s mediálními výstupy je v první části práce uvedena problematika kolize presumpce nevinny a svobody projevu, jakožto jedné ze základních podstat práce novináře. Svoboda projevu je zároveň další ze základních práv garantovaných moderní demokratickou společností a tyto dvě práva se mohou střetnout právě v průběhu mediálního reportování o soudním řízení. V případě porušení presumpce nevinny pak může být tento výstup způsobilý zasáhnout i do osobnostních práv, s čímž se práce vypořádává v další podkapitole, a to zejména pomocí příkladů z judikatorní praxe.

V druhé části se práce snaží teoreticky popsat mediální pozadí tohoto interdisciplinárního problému. Případné porušení presumpce nevinny v mediálním výstupu totiž nelze chápat pouze jako akt, který ovlivní obviněného, resp. poškozeného, a případně autora výstupu. Vzhledem k podstatě masových médií je nutné se na problematiku podívat z pohledu vlivu, jaký může takovéto tvrzení na společnost mít. Z tohoto důvodu se práce v této části věnuje vlivu médií na společnost, se zaměřením na základní hodnoty, které by měly být dodržovány v každém mediálním výstupu. V případě, že jde o porušení presumpce nevinny, nelze totiž vzhledem k uvedení nesprávných informací zpravidla výstup posoudit jako objektivní ani vyvážený. Dodržení presumpce nevinny je také věcí morálky,

³ FILKA, Jaroslav. *Metodika tvorby diplomové práce: praktická pomůcka pro studenty vysokých škol*, s. 62.

proto práce naznačuje vztah presumpce nevinoty a mediální etiky, respektive její kodifikované formy.

Práce dále nabízí dvě kauzy ze světových médií, které jsou unikátní svým rozsahem a účinkem, který vyvolaly ve společnosti. V další části práce shrnuje, jak média informují o soudních řízeních, přičemž se zaměřuje na různé aspekty této situace. Popisuje úpravu v tiskovém zákoně, základní podmínky pro informování o soudních procesech, ale i podmínky, za kterých mohou být informace poskytovány tak, aby o nich mohlo být prostřednictvím médií reportováno. Pro úplnost kromě strany obviněné, na kterou se vztahuje presumpce nevinoty, práce krátce naznačuje i postavení strany poškozené v této situaci.

V poslední části se práce věnuje rozboru aktuálního případu, pro tento účel byla zejména z důvodu aktuálnosti, rozsahu a zajímavosti pro společnost vybrána kauza Kramný. Obsahovým rozбором vybraných článků z deníku Blesk se práce snaží poukázat na možné narušení principu presumpce nevinoty. Důvody pro výběr daného média a kauzy jsou popsány v příslušných kapitolách této práce, rozbor si pak klade za cíl popsat postupy vybraného média ve vybraných článcích a tím ilustrativně naznačit možné problémy, ke kterým může v médiích docházet.

1. Princip presumpce nevinoty

Používání principu presumpce nevinoty je zpravidla spojováno s nástupem buržoazní revoluce koncem 18. století. Před nástupem presumpce nevinoty byl soudní proces ovládnut zásadou presumpce viny, šlo tedy o naprostý opak dnešní úpravy. Tato myšlenka však neovládala proces bezvýhradně od počátku věků, již ve třetím století našeho letopočtu římský právník Ulpianus prohlašoval, že je lepší nechat čín nepotrestaný než odsoudit nevinou osobu⁴ a vycházel tak ze starořímské presumpce řádného občana. Z podobných zásad pak vycházela i Deklarace práv člověka a občana z roku 1789 (dále jen „Deklarace“), ve které byla presumpce nevinoty uvedena jako požadavek zmírnění režimu vazby a to s odůvodněním, že vyšetřovací vazba nemá být trestem.⁵ V tomto smyslu šlo spíše o politickou deklaraci, presumpce nevinoty ve smyslu procesněprávní zásady se vyprofilovala až postupem času. Zásadu dnes chápeme jako záruku, že ten, proti komu se řízení vede, se považuje za neviného, dokud není pravomocným odsuzujícím rozsudkem stanoven vinným. Kromě národních právních řádů, včetně českého, je zakotvena v řadě mezinárodních dokumentů, např. ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v Úmluvě o lidských právech a základních svobodách (dále jen „Úmluva“).⁶

Na rozdíl od inkvizičního principu a jeho presumpce viny je tedy základem presumpce nevinoty předpoklad, že vina obviněného může být určena až pravomocným odsuzujícím rozsudkem po hlavním líčení a provedení veškerých důkazů. Pouhé zahájení řízení není tedy dostatečným důvodem pro to, aby byl obviněný nazýván vinným. Aby mohl být takto nazýván, je potřeba splnit proceduru a požadavky férového procesu.⁷ Presumpce nevinoty platí pro všechny orgány činné v trestním řízení, to nevylučuje jejich subjektivní přesvědčení o vině, ale dokazování viny obviněného, které tyto orgány provádějí, je nutné vést v mezích presumpce nevinoty.

Princip presumpce se promítá i do zásady *in dubio pro reo*, protože její podstatou je, aby se v pochybnostech rozhodovalo ve prospěch obviněného, resp. ve prospěch jeho nevinoty. Z principu dále vychází, že by s obviněným mělo být nakládáno nestranně a nezaujatě, vina by měla být prokázána pouze zákonnými prostředky a dále z něj vyplývá zákaz sebeobviňování.

⁴ „*Stius est in punitum relinqui facinus nocentis quam innocentem damnari.*“

⁵ Deklarace práv lidských a občanských [online] [cit. 17. 11. 2015]. Dostupné z: <http://icv.vlada.cz/assets/udalosti/Deklarace-prav-lidskych-a-obcanskych.pdf>

⁶ HERCZEG, Jiří. *Média a trestní řízení*, s. 133.

⁷ Jinak také spravedlivý proces, angl. fair trial

Presumpce nevinoty patří mezi procesní garance trestního řízení,⁸ a to spolu s právem být seznámen s obviněním, právem mít čas a možnost k přípravě obhajoby, právem hájit se sám nebo za pomoci obhájce, právem na výslech svědků a právem na tlumočníka, dále pak se zásadou zákazu trestu bez zákona či právem odepřít výpověď. Samotná presumpce nevinoty je pak označována za pilíř spravedlivého trestního řízení. Tento princip však nelze posuzovat pouze jako příkaz k zacházení s obviněným jako s nevinným, dokud nebude pravomocně rozhodnuto, ale zasahuje i do struktury dokazování a hodnocení důkazů,⁹ popřípadě do podmínek vazby jak bylo zmíněno výše v souvislosti s Deklarací. Pokud bychom postupovali čistě dle presumpce nevinoty, je teoreticky nemožné, aby byl obviněný zbaven osobní svobody dříve, než bude vynesena rozsudek, který bude konstatovat jeho vinu, protože zbavení osobní svobody je chápáno jako trest za spáchání nějakého činu, tedy potvrzení viny. Vazba je tedy možná jen jako výjimka z tohoto pravidla, kdy je zbavení obviněného osobní svobody bezpodmínečně nutné k tomu, aby mohlo být provedeno řízení a obviněný byl postaven před soud, kde bude rozhodnuto o oprávněnosti jeho obvinění.

1. 1 Presumpce nevinoty v zákoně a v judikatuře

V českém právním řádu se zásada presumpce nevinoty objevuje v několika podobách. Čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod¹⁰ (dále jen „LZPS“) říká: „*Každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena.*“ Vzhledem k tomu, že LZPS je součástí ústavního pořádku, je tedy i princip presumpce nevinoty součástí ústavního pořádku jako předpisu s nejvyšší právní silou v českém právním řádu.

V případě LZPS se jedná o pozitivní vymezení této zásady, český právní řád však obsahuje i opačné, tedy negativní vymezení, a to konkrétně v trestním řádu. Zde §2 odst. 2 říká: „*Dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen.*“ Toto ustanovení trestního řádu není formulováno jako potvrzení principu presumpce nevinoty v dikci LZPS, ale naopak jako zákaz presumpce viny. Zároveň jej trestní řád řadí mezi základní zásady trestního řízení,

⁸ BAŇOUCH, Hynek. *Vybrané ústavní garance práva na spravedlivý proces (komentář k článkům 37 až 40 Listiny)*. In: WAGNEROVÁ, Eliška, Vojtěch ŠIMÍČEK, Tomáš LANGÁŠEK, Ivo POSPÍŠIL a kol. *Listina základních práv a svobod: komentář*, s. 811.

⁹ Tamtéž, str. 814.

¹⁰ Předpis č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD.

příčemž je zde vyjádřena vyvratitelná právní domněnka nevinny obviněné osoby. Pravomocný odsuzující rozsudek je chápán jako ten, který vyvrací předpoklad nevinny.¹¹

V některých právních řádech je posuzováno jako prvek, který vyvrací předpoklad nevinny, kromě odsuzujícího rozsudku také přiznání viny.¹² V českém právním řádu tomu tak není a i když se obviněný v průběhu řízení přizná, je nutné postupovat dle dikce zákona a stále ctít zásadu presumpce nevinny, dokud pravomocně nerozhodne soud. Tuto situaci reflektuje Úmluva o lidských právech a základních svobodách,¹³ která jako mezinárodní smlouva, má ustanovení o presumpci nevinny vystavěno obecněji. V čl. 6 odst. 2 říká, že se „každý, kdo je obviněn z trestného činu, považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem“. Tato formulace otevírá možnost pro vyvrácení presumpce nevinny nejen odsuzujícím rozsudkem, ale i přiznáním viny, či případně jiným variantami, které může národní zákon stanovit. Lze tedy říci, že v LZPS i v trestním řádu je presumpce nevinny upravena úžeji, než v Úmluvě. Právě z dikce Úmluvy dále vyplývá, že je presumpce nevinny považována za prvek práva na spravedlivý proces.

Ochranu principu presumpce nevinny požívá každý, kdo je obviněn z trestného činu, příčemž je nutné toto ustanovení chápat extenzivně a neomezovat se pouze na pojem trestný čin. Chráněn je i zájem obviněného z přestupku, případně z jiného správního deliktu. Dle judikatury Evropského soudu pro lidská práva by mělo být ustanovení Úmluvy o presumpci nevinny vykládáno tak, že se kromě obviněných týká i osob, které ještě obviněné nejsou. Pokud vycházíme z jazykového výkladu ustanovení Úmluvy i LZPS, tak lze říci, že zatímco porušení presumpce nevinny je možné i před zahájením řízení, po jeho skončení už naopak možné není, neboť končí právě výrokem o vině či nevině. Po tomto výroku už je možné se chránit žalobou na ochranu cti a dobré pověsti, ale nikoliv odvolávat se na presumpci nevinny. Z judikatury ESLP nicméně vyplývá, že ustanovení je nutno vykládat extenzivně, a presumpci nevinny může porušit například i samotný rozsudek. Ve věci Minelli proti Švýcarsku¹⁴ shledal soud narušení presumpce nevinny v rozsudku, jehož výrokem bylo konstatováno promlčení trestního stíhání, ale přesto bylo rozhodnuto o povinnosti obviněného zaplatit soudní výlohy. Rozhodnutí bylo odůvodněno konstatováním, že v případě, kdy by se nejednalo o promlčení, by řízení „velmi pravděpodobně“ vedlo ke zjištění viny

¹¹ HERCZEG, Jiří. *Média a trestní řízení*, s.134.

¹² guilty plea

¹³ Předpis č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.

¹⁴ Rozsudek ESLP ze dne 25. 3. 1983, č. 8660/79. *Minelli proti Švýcarsku*.

a odsouzení. Tedy přesto, že rozsudkem o vině rozhodnuto nebylo, odůvodnění naznačovalo, že obviněný čin spáchal, což není v souladu s extenzivně vykládanými ustanoveními Úmluvy. Je třeba odlišovat případy, kdy dojde k zastavení řízení pro procesní překážky bez meritorního rozhodnutí ve věci, a případy, kdy byl obžalovaný po provedeném hlavním líčení obžaloby zproštěn.¹⁵

Presumpce nevinny je především procesní zárukou, což vyplývá i z jejího zařazení k právu na spravedlivý proces. Soudce, který proces rozhoduje, by měl do procesu vstupovat jako nestranný a tuto pozici by si měl držet po celou dobu řízení, aby mohl rozhodovat nezávisle a pouze na základě důkazů. Na základě ustanovení o presumpci nevinny je tak vyloučeno, aby soudce jakkoliv v průběhu řízení vyjadřoval názory, které by jeho nestrannost mohly zpochybňovat. Zásadně však nejde o přímý zákaz informovat o trestním řízení veřejnost, potažmo média, toto se však děje podle ustanovení národních řádů, přičemž podmínkám daným českým právním řádem se věnuji v jiné kapitole této práce. Nehledě na právní řád musí tyto informace splňovat presumpci nevinny.

Princip presumpce nevinny nezahrnuje jako osoby povinné se principem řídit pouze soudce, ale i jiné osoby činné v trestním řízení. Dle rozsudku ESLP ve věci *Alenet de Ribemont proti Francii*¹⁶ došlo v předsoudním stadiu řízení k porušení presumpce nevinny jinými orgány, než je samotný soud či soudce, konkrétně představiteli policie na oficiální tiskové konferenci. ESLP se zde odvolával zejména na pravidlo, které říká, že Úmluvu je nutné interpretovat tak, aby prakticky a účinně zaručovala garantovaná práva a nebyla pouze teoretická a iluzorní. Dle tohoto pravidla ESLP vyložil tuto situaci tak, že presumpce nevinny jako procedurální pravidlo zavazuje nejen trestní soudy, ale i veškeré jiné instituce účastné v předmětném řízení. Soud zde rozšířil hranice aplikovatelnosti Úmluvy *ratione temporis* i na jiná stadia trestního řízení než jen řízení před nalézacím soudem a *ratione personae* rozšířil okruh subjektů, kteří jsou povinná presumpci nevinny respektovat i na jiné státní orgány.¹⁷

Co se týká výroků soukromých osob, ve věci presumpce nevinny za ně stát zásadně neodpovídá, ledaže by nereagoval na zřejmé excesy.¹⁸ Nicméně z formulace Úmluvy je možné dovodit povinnost státu zajistit pozitivními opatřeními, že se tisk při zpravodajství

¹⁵ HERCZEG, Jiří. *Média a trestní řízení*, s. 148.

¹⁶ Rozsudek ESLP ze dne 10. 2. 1995, č. 15175/89. *Alenet de Ribemont proti Francii*.

¹⁷ HERCZEG, Jiří. *Média a trestní řízení*, s. 146.

¹⁸ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 914/2011.

o trestních věcech bude držet v mezích věcného a pravdivého zpravodajství. Porušení Úmluvy je totiž možné jak aktivním jednáním, tak nekonáním.¹⁹

Presumpce nevinny také může být porušena nepřímo, tedy i v případě, že není explicitně vyjádřena myšlenka, že obviněný je vinný, ale přesto toto z předmětného projevu vyplývá. Této situaci se věnoval i ESLP v rozsudku Bernard proti Francii,²⁰ ve kterém se jednalo zejména o jazyk posudku soudního znalce. Stěžovatel argumentoval přílišnou expresivností posudku, ve kterém byla použita slovní spojení jako „extrémně a permanentně nebezpečný“ a „chladnokrevný a kriminálně odhodlaný“. V této věci sice ESLP judikoval, že soud rozhodoval i na základě jiných důkazů, než je tento posudek, a spravedlivý proces, potažmo presumpce nevinny, nebyl v této věci ohrožen, nicméně z odůvodnění vyplývá požadavek vést soudní řízení tak, aby z jazykového vyjadřování státní orgánů a orgánů činných v trestním řízení nevyplývalo názorové odsouzení obviněného před tím, než je reálně a explicitně rozhodnuto o jeho vině.

1. 2 Kolize presumpce nevinny a svobody projevu

„Základní právo na svobodný projev je třeba považovat za konstitutivní znak demokratické pluralitní společnosti, v níž je každému dovoleno vyjadřovat se k věcem veřejným a vynášet o nich hodnotící soudy.“²¹

Jak již bylo řečeno, presumpce nevinny je součástí práva na spravedlivý proces, který je chápán také jako jedno ze základních pravidel demokratické společnosti. Tato pravidla však neexistují pouze individuálně, ale v různých situacích se prolínají a využití jednoho pravidla může způsobit omezení druhého. Možnost omezení výkonu svobody projevu zakládá i Úmluva, dle článku 10 odst. 2 může podléhat podmínkám nebo omezením, které stanoví zákon, a které jsou nezbytné mimo jiné k zachování nestrannosti soudní moci a ochraně pověsti nebo jiných obdobných práv. Toto omezení jen na základě zákona, nikoliv předpisu nižší právní síly, má zaručit vyšší ochranu svobody projevu a vyloučit zásahy výkonné moci postrádající oporu v zákoně.²² LZPS se k této situaci vyjadřuje úžeji, nicméně i zde je v čl. 17 odst 4. zakotvena možnost omezení, pokud jde o ochranu práv a svobod druhých. Vzhledem k tomu, že podstatou presumpce nevinny je prostředek ochrany práva člověka na spravedlivý

¹⁹ HERCZEG, Jiří. *Média a trestní řízení*, s. 174

²⁰ Rozsudek ESLP ze dne 24. 4. 1998, č. 159/1996. *Bernard proti Francii*.

²¹ HERCZEG, Jiří. *Média a trestní řízení*, s. 57.

²² Tamtéž, str. 62

proces, dá se právě princip presumpce nevinny charakterizovat jako omezení svobody projevu dle výčtu Úmluvy a LZPS.

Omezení svobody projevu nemůže být bezúčelné a musí být podřaditelné pod výčet, který nabízí výše zmíněné dokumenty, jejich ustanovení je totiž nutné vykládat restriktivně, nikoliv extenzivně. Soud musí v každém individuálním případě posoudit, zda k tomuto omezení může dojít. Je vázán zásadou, že ani jedno z pravidel, tedy v tomto případě presumpce nevinny a svoboda projevu, nemá přednost, a je tedy nutné využít principu proporcionality. Jeho zásady umožní soudu porovnání těchto dvou dotčených principů a posouzení, zda může být jeden z nich upřednostněn na úkor omezení principu druhého, tedy zda může být upřednostněna presumpce nevinny před omezením svobody projevu či naopak. Soud tuto situaci posuzuje ve třech kritériích: kritérium vhodnosti, při kterém zkoumá, zda je vůbec možné daným principem dosáhnout zvoleného cíle, kritérium potřebnosti, při kterém soud zkoumá, zda by nebylo možné dosáhnout cíle jiným způsobem, který by nezpůsoboval takové omezení druhého principu, a kritérium poměrování, kde soud porovnává obě v kolizi stojící práva.

Dalším aspektům vztahujícím se ke svobodě projevu jako prvku práce novináře se bude práce věnovat v dalších kapitolách.

1. 3 Presumpce nevinny a ochrana osobnosti

V případě, kdy novinář vydává obviněného za vinného, může kromě samotného porušení presumpce nevinny dojít i k tomu, že v případě osvobozujícího rozsudku bude takto označený člověk namítat nejen porušení zásad spravedlivého procesu ve spojení s principem presumpce nevinny, ale i zásah do svých osobnostních práv. Kromě zásahu do práva na spravedlivý proces může tedy mít prohlášení obviněného za vinného i difamační charakter. V případě, že bude člověk nepravdivě označen za vinného, bude porušena i jeho čest, která je důležitou součástí důstojnosti člověka, zakotvené v čl. 10 LZPS. Čest je nabytým faktorem fyzické osoby a její povaha a míra se mohou za život člověka měnit a právě zásah do presumpce nevinny a případná lživá informace o vině může do cti výrazným způsobem zasáhnout.

Podobně právo na spravedlivý proces, právo na ochranu osobnosti a svoboda projevu jsou nicméně práva, která stojí v rovině²³ a nelze tak jedno upřednostňovat před druhým. Tuto situaci tak nelze generalizovat a předem říci, které právo by mělo být omezeno, posouzení

²³ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. IV. ÚS 154/97.

této situace stojí na případném soudním řízení. To znamená, že je možné poskytnout legitimní ochranu i výroku, který bude mít v zásadě difamační charakter, pokud soud uzná, že v tomto konkrétním případě existují důvody pro to, aby převážila svoboda projevu. Legitimitu zveřejnění určité informace ale nelze poskytnout informaci, jejímž dominantním účelem bylo úmyslné difamační poškození dotyčné osoby, kterou šířitel poskytnul bez ověření, zda je informace pravdivá, případně s vědomím, že je nepravdivá.²⁴

K této situaci je vhodné se zmínit o části tisku, zejména bulvárního charakteru, která své názory prezentuje pomocí silně expresivních výrazů, které disponují dostatečnou silou k zásahu do osobnostních práv dotčených osob. Tyto informace, mohou vyznívat urážlivě až difamačně, jsou těmito médii využívány pravidelně a to zejména za účelem atraktivnosti pro potencionální čtenáře, které zaujme expresivní výrazivo, a jsou v očekávání zásadní zprávy. Často je pak odkazováno na svobodu projevu, nicméně je nutné si uvědomit, že ochrana svobody projevu není automatickou za všech situací. Daná informace musí splňovat některá pravidla tak, aby mohla požívat ústavní ochrana svobody tisku. Přípustná je také kritika, která je obsahově i formálně přiměřená.²⁵

Určitá omezení samozřejmě existují v souvislosti s veřejně známými osobnostmi, kde je nutnost větší míry tolerance ke kritice a případným negativním postojům společnosti. Jak judikoval i Ústavní soud, ve věci veřejně známých osob došlo k „degradaci“ ochrany osobnostních práv a tyto veřejně známé osoby musí nést veškeré důsledky svého rozhodnutí účastnit se veřejného života a musí tak snést větší míru zásahů do osobnostních práv než obyčejný občan.²⁶

Ochrana osobnosti požívá veřejnoprávní ochrany, konkrétně v trestním zákoníku je zakotven trestný čin pomluvy. Soukromoprávní ochrana osobnosti fyzické i právnické je zakotvena v občanském zákoníku, podle kterého má fyzická osoba právo, aby bylo od neoprávněných zásahů upuštěno. Následně může soud kromě morálního zadostiučinění²⁷ přiznat poškozenému i náhradu nemajetkové újmy v penězích. V případě, že tvrzení porušilo zásadu presumpce nevinu, lze se proti němu bránit i prostředky na ochranu osobnosti, pokud mělo současně difamační charakter.

²⁴ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03.

²⁵ konkrétně „v odpovídající míře ironizování, odsuzování, zavrhování kritizovaného počínání fyzické osoby.“ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03.

²⁶ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 17. 2. 2005, sp. zn. III. ÚS 11/04.

²⁷ typicky omluva

Kromě samotného informování médií před nebo během soudního řízení je také možné zasáhnout do osobnostních práv jedince po skončení řízení. Zatímco aktuální zpravodajství může být zaštitěno právem na informace o aktuálním řízení či potenciálním nebezpečí, v případě pozdějšího zpravodajství, které nenese tento prvek, je třeba, aby se média v informování pohybovala o to obezřetněji a zbytečně neinformovala například o soukromí odsouzeného.

Zveřejnění informace ze soukromí odsouzeného nebo oběti ovšem nemusí nutně znamenat porušení ochrany osobnosti, pokud existuje veřejný zájem na sdělení takovýchto informací. Dle Nejvyššího soudu *„V zásadě platí, že uveřejnění pravdivé informace nezasahuje do práva na ochranu osobnosti, pokud tento údaj není podán tak, že zkresluje skutečnost, či není natolik intimní, že by odporoval právu na ochranu soukromí a lidské důstojnosti.“*²⁸ Soud nicméně připouští, že i v případě pravdivé informace předpokládáme spíše, že se jedná o protiprávní postup, neboť odůvodnění veřejným zájmem je poměrně těžko prokazatelné.

²⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 2. 2011, sp. zn. 30 Cdo 5021/2008.

2. Vliv médií na společnost

„Podstatná moc médií spočívá v tom, že se podílí na socializaci jednotlivce, na jeho včlenění do společnosti, a tím i na formování jedince, utváření podoby společnosti a vztahů, které v ní panují. V moderních společnostech se tak stala podstatným nástrojem k šíření hodnot právě média.“²⁹

Média zprostředkovávají společnosti události, kterých se jedinci nemohou přímo účastnit a pomáhají tak formovat jejich názory na tyto skutečnosti. Zvláště v dnešním globalizovaném světě, kdy se informace šíří z jedné strany světa na druhou během sekund, je role médií důležitější než kdy dříve, a to také díky masovosti, kterou s sebou dnešní doba přináší.

Publikum médií je uživatelem mediálních sdělení, a to se všemi následky, které s sebou nese právě to, že je informace přinášena médii. Výraz publikum³⁰ zpravidla slouží pro kolektivní označení příjemců nějakého obecně dostupného sdělení. Jedná se tedy o institucionalizované kolektivní uživatele nějakého sdělení.³¹ Na rozdíl od dřívějších dob, kdy se informace přenášely především ústně, je podstatou masového publika to, že se jedná o různorodou heterogenní množinu příjemců, jejímž členem se může stát v podstatě kdokoli.³²

Vzhledem k tomu, že recipient³³ musí tuto informaci nějakým způsobem přijmout a dekodovat, jsou pro vstup do mediálního publika klíčové faktory vzdělání, času a ekonomické síly. Aby mohl jednatel mediálního sdělení dekodovat a posléze i interpretovat podle svojí potřeby, je nutné, aby disponoval mediální gramotností. Kompetence a znalosti pravidel zacházení s médii jsou v dnešním globalizovaném moderním světě schopností, která je v podstatě esenciální k orientaci ve společnosti a k samotnému životu. Přesto není tento způsob vzdělání a přístupu k médiím stoprocentní a nelze počítat s tím, že každý jedinec na světě je na styk s médii připraven. Faktor času je pak důležitý zejména z hlediska toho, jakou dobu jednatel s médii stráví. Neméně důležitým faktorem je ekonomická síla, přičemž jednatel musí disponovat dostatečnou ekonomickou silou k tomu, aby si zjednal přístup k danému médiu (což můžeme chápat jako dostatečné finanční prostředky k zakoupení

²⁹ BURTON, Graeme a Jan JIRÁK. *Úvod do studia médií*, s. 15.

³⁰ Původně latinsky výraz pro veřejnost, stát nebo obec

³¹ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPOVÁ. *Média a společnost*, s. 86.

³² Tamtéž, s. 93.

³³ Příjemce mediální informace

televize, počítače s internetem, ale i například prostředky k zakoupení printových médií). Pokud touto silou nedisponuje, není schopen s daným médiem přijít do styku a tím pádem není schopen stát se součástí mediálního publika.³⁴

Dnešní globalizovaná společnost přináší velkou škálu možností přístupu k informacím – od klasického printu přes rozhlas a televizi po internet, a v neposlední řadě také sociální sítě, které začaly hrát v 21. století obrovskou roli. Moje práce se bude věnovat zejména klasickým tištěným médiím, nicméně všechny masové mediální platformy mají na své uživatele podobné účinky, proto mohu nyní hovořit souhrnně o všech typech médií.³⁵ Je nepochybné, že média fungují na principu ovlivňování – média ovlivňují své publikum, ale i publikum ovlivňuje samotná média, existuje mezi nimi interaktivní vztah. Interaktivní média dovolují uživatelům větší míru aktivní účasti na konečné úpravě sdělení, v jistém slova smyslu tak tedy můžeme interaktivitu vidět v různých typech médií, kdy jsou konečné výstupy nepřímo ovlivněny tím, co se recipientovi líbí, co v médiu chce vidět a co očekává.³⁶

Kromě toho, že cílem médií je informovat o světě kolem nás, jsou jejich cíle samozřejmě i ekonomického směru, tedy získat co nejvíce čtenářů, posluchačů či diváků tak, aby byl jejich zisk co největší. V návaznosti na tuto skutečnost tedy reagují na názory publika tak, že na jejich popud upravují svou práci, aby recipientům co nejvíce vyhovovala. Publikum tak takto nepřímo ovlivňuje obsah, který se v médiích objevuje. „*Důraz na interaktivitu může vést ke zjištění, že média sice sama o sobě nezpůsobují posuny v postojích, chování, či emocionálním rozložení, ale že je mohou potvrzovat, posilovat, či oslabovat, nebo dokonce zpochybňovat.*“³⁷

Podle toho, k jakým médiím má jedinec přístup, případně k jakým médiím sám chce přistupovat, dosahuje na určitý typ informace, která pak formuje jeho názor. Jak jsem již zmínila výše, média zprostředkovávají publiku situace, u kterých nemohou být jedinci přímo přítomni, v podstatě jim tedy svými informacemi konstruují novou realitu – zprostředkovanou. V komunikaci je možné nastolit určité symboly, které publikum dekóduje, a tím tvoří konstruovanou realitu, kterou považují za platnou a reálnou. Burton tvrdí, že pokud přistoupíme na představu, že zpravodajství je takto konstruované, zcela samozřejmě z toho

³⁴ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*, s. 97.

³⁵ Vývoj zkoumání účinků médií [online]. Sociologický webzín [cit. 17. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=302&lst=106>

³⁶ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*, s. 93.

³⁷ Tamtéž, s. 172.

vyplývá, že mezi zpravodajstvím a fikcí je daleko menší rozdíl, než se všeobecně soudí, neboť obojí je vlastně konstruování příběhů.³⁸

Takto jsou média jako „konstruktér reality“ schopna nastolovat témata či upravovat postoj společnosti, přičemž je nasnadě, že takovýmto způsobem lze například nastolovat témata, o kterých média ví, že budou publikum zajímat natolik, aby byla schopna například zvednout čtenost.³⁹ Stručně řečeno, pokud média chtějí, aby se společnost nějakému tématu věnovala, zvýší frekvenci výskytu tohoto tématu ve svých výstupech. Pokud se nějaké téma nebude v médiích objevovat vůbec, je velmi nepravděpodobné, že se mu dostane nějakého většího zájmu ze strany širší společnosti.

Výše zmíněný postup je nazýván agenda setting a lze ho kromě výběru zpráv dosahovat i jinými prostředky, jako je řazení zpráv, které signalizuje pořadí důležitosti.⁴⁰ Kromě toho na konstrukci reality působí jev, který Hall popsal jako preferované čtení. Dle něj je příjem sdělení aktivní proces, jde tedy o vyložení sdělení a ne pouze o přijetí. Sdělení má více možných interpretací a jedna z nich je, vědomě či nevědomě, podavatelem podporována, a právě ta může být považována za preferované čtení. Výběr interpretace tak kromě samotných faktů ovlivňuje způsob zpracování sdělení.⁴¹

V této souvislosti nelze nezmínit tzv. efekt třetí osoby. Je to jev související prakticky se všemi typy médií, hluboce zakořeněný v akademických postojích. Jde o přesvědčení jedinců ve společnosti, že média ovlivňují více jiné osoby, než tyto jedince samotné – a to zejména pokud se jedná o mladší osoby, méně vzdělané, s nižším socioekonomickým statutem, ženy nebo jedince patřící k etnické menšině.⁴² Obecně lze říci, že jedinci mají pak sklon účinky médií sami na sebe podhodnocovat a naopak nadhodnocovat účinky médií na ostatní jedince.

³⁸ BURTON, Graeme a Jan JIRÁK. *Úvod do studia médií*, s. 255.

³⁹ V této souvislosti je důležitá funkce gatekeepera uvnitř redakce, který v podstatě rozhoduje, které události se stanou veřejnými a které ne tím, že ohraničuje množství informací výběrem témat. In: KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*, s. 115.

⁴⁰ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*, s. 181.

⁴¹ BURTON, Graeme a Jan JIRÁK. *Úvod do studia médií*, s. 283.

⁴² GILES, David. *Psychologie médií*, s. 36.

3. Požadavky poctivé žurnalistiky

3.1 Objektivita

Jak jsem již nastínila výše, média ovlivňují své publikum několika způsoby, a to zejména proto, že žurnalista je považován za „autorizovaného vypravěče pravdy“. Žurnalistika musí mít v publiku určitou důvěru, jinak by byla v kulturním prostoru zcela bezcenná.⁴³ Podání pravdy v režii novináře posiluje pozici, kterou k situaci pravděpodobně zaujme publikum. Ti, kteří zpochybňují preferovanou představu o společnosti nebo se staví do úplné opozice vůči této představě, jsou společností odsouzeni a nejsou vyslyšeni publikem.

I samotnou žurnalistiku tvoří pouze lidé a vždy je tak pojetí události ovlivňováno osobou novináře, místa, které v celé situaci zaujímá, zdroji, které zvolí. McQuail k tomu říká: „*Stejně jako rodilí mluvčí nemusí rozumět skladbě a gramatice rodné řeči, reportéři a komentátoři si neuvědomují svou předpojatost vůči statu quo.*“⁴⁴ Tedy nejenom, že si publikum často neuvědomuje, že je ovlivňováno, ale ani novinář si nemusí vždy uvědomit, že má nějaká skutečnost vliv na jeho pozici a že jeho podání skutečnosti nemusí být vždy stoprocentně názorově neutrální a pravdivé.

Z výše uvedeného vyplývá, že zpravodajství nemůže být čistě neutrální, neboť neexistuje osoba bez předsudků, přestože se může snažit toto nahradit profesionalitou.⁴⁵ Přesto není možné se naprosto odprostit od zaujetí, tendenčnosti a preferencí. Požadavek stoprocentní pravdivosti tak nahradil požadavek objektivity. Podle vyhraněné koncepce objektivity a vyváženosti by média neměla zastávat žádný názorový proud a neměla by mít na nic žádný názor. Názory by měla pouze zprostředkovávat. Takto pojímaný požadavek by byl ale v rozporu s koncepcí názorové svobody, proto je nesplnitelný.⁴⁶ V rámci objektivní žurnalistiky existují tři charakteristiky, které je nutné splnit. Jde o oddělení faktů od názorů, vyvážený záznam a popis diskuze a potvrzení výroků odvoláním se na příslušné autority.⁴⁷ Objektivní pojetí předpokládá odstup a neutralitu, vylučuje osobní zaujetí, skryté motivy a předpojatost, zdůrazňuje přesnost. Aby mohl mít novinář nepředpojatý a nezaujatý postoj, je

⁴³ MCNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*, s. 68.

⁴⁴ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*, s. 36.

⁴⁵ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*, s. 11.

⁴⁶ POUPEROVÁ, Olga. *Regulace médií*, s. 193.

⁴⁷ MCNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*, s. 71.

nutné, aby byl v nezávislé pozici, což znamená, že základním prvkem objektivit je i svoboda. Objektivita také vyžaduje nediskriminační postoj k předmětům a informacím.⁴⁸

3.2 Vyváženost

Kromě objektivit je důležitým prvkem žurnalistiky vyváženost. Zatímco při posuzování objektivit je nutné se soustředit přímo na vztah reality a jejího novinářského popisu, v pojmu vyváženost se skrývá spíše jakási harmoničnost mezi jednotlivými prvky, mezi protichůdnými informacemi, mezi názory, které pocházejí z protipólů situace. Vyváženost si klade za cíl dostat zájmy, které mezi sebou soupeří po pozornost veřejnosti, do rovnováhy. Jde o vědomou nezaujatost, odstup od tématu, vědomou neutralitu a pluralitní uveřejňování názorů. Vyváženost se prolíná s objektivitou a v rámci žurnalistiky by tyto neměly být pouze základními požadavky, ale naprostou samozřejmostí.

3.3 Jazyková neutralita

Objektivitu a vyváženost nelze vykládat jako pojmy čistě spojené pouze s vyloučením výslovného sdělení inklinace k jedné názorové straně, ale je nutné si uvědomit, že tyto prvky musí prostupovat celým textem ve všech jeho částech, tedy například i v jazyce. Pro objektivitu je důležitá i volba slov, přičemž tato by měla být citově neutrální a věcná. Mělo by dojít k potlačení subjektivních faktorů, a to jak explicitních, například vyloučení psaní z pohledu první osoby, tak implicitních, tedy nevyjadřování hodnotících postojů, citů apod.⁴⁹ Jazyk by měl být výrazově neutrální se spisovnou formou. Tento požadavek se může dostat do kolize s potřebou zajímavosti, což je samozřejmě jedna z věcí, která je velmi důležitá pro zajištění co největšího zaujetí ze strany publika. Zajímavost by měla být primárně vtělena do samotného obsahu zprávy a neměla by být uměle zvyšována právě jazykovými prvky.

V dnešní době je běžné, zejména u bulvárního typu médií, že k takovému umělému zvýšení atraktivity zprávy prostřednictvím výrazové expresivity a zbarvení dochází. Primárním účelem pro ně však není názorové ovlivnění, ale „pouhé“ získání pozornosti čtenáře a její udržení, jde tedy o funkci kontaktní. Často pak ale k vtiskávání hodnotících postojů dochází i prostřednictvím těchto expresivních výrazů. Tato pasivní klamavá technika, nebo také newstainment či infotainment, je používána i v televizním zpravodajství. Zpráva je sice přečtena s upozorněním, že jde pouze o jednu z vyšetřovacích verzí, ovšem celá zpráva je

⁴⁸ POUPEROVÁ, Olga. *Regulace médií*, s. 190.

⁴⁹ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*, s. 133.

podbarvena znepokojující hudbou, prostříhána ilustračními záběry trestného činu, z kterého je osoba podezřívána. Jde tedy o selekci informací, které se divákovi v zájmu udržení pozornosti poskytnou ve spojení s informováním o skutečnostech s kauzou nijak nesouvisejících, například majetkových poměrech obviněných apod. Jde o propojení informací a zábavy,⁵⁰ kdy jsou publiku nabízeny informace doprovázené zábavnými prvky, které mají zvýšit zajímavost zprávy pro společnost a často i převažují nad prvky čistého zpravodajství.

Emociálně laděná slova by měla být z textu v co největší míře vynechána, nicméně zaujmou a jsou schopná manipulovat emocemi a kontextem, proto jejich použití není výjimkou. Dle Binky mohou být dělena na absolutní (nesou v sobě emoci vždy, bez ohledu na umístění v textu) a kontextuální (získávají svůj emociální náboj až zapojením do kontextu).⁵¹ Obsahovou analýzou textu, která odhalí přítomnost těchto slov, případně i jejich počet a typ, je pak možné určitě emocionalitu textu, případně v ideálním případě odhalit jeho neutrálnost. Pro charakteristiku textu z hlediska objektivity a vyváženosti je důležitá i sofistikovanost, tedy zda text záměrně neukrývá sdělení, která má nést a které do něj žurnalista vložil. Stejně tak jsou důležitá východiska textu a jeho celkové vyznění. Jedná se spíše o jakousi abstraktní formulaci, neboť východiska nemusí být v textu nutně explicitně uvedena a často si je neuvědomuje i samotný autor. Pro obsahovou charakteristiku je nutné posoudit také analytičnost textu. Ten by měl správně podat logicky správně uspořádaná fakta a nastínit možné interpretace. Neanalytický text naopak interpretuje skutečnost pouze jedním způsobem a často podává tuto informaci emocionálně. K charakteristice textu patří také analýza logické konzistence, která sice není prvkem objektivity a vyváženosti, ale pro úplnost ji zde zmiňuji. Pro tu je důležité, aby byl text bezrozporný a aby z premis vyplývaly logické závěry.⁵²

⁵⁰ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*, s. 80-81.

⁵¹ BINKA, Bohuslav. *Média a realita, média a manipulace*, s. 9.

⁵² Tamtéž.

4. Etika médií

Etika jako taková člověku objasňuje, jak by se měl chovat a zároveň vysvětluje, proč je určité jednání správné a jiné špatné.⁵³ Jde o filozofickou disciplínu, která se zabývá zkoumáním morálky jako společenského jevu, přičemž morálka je soubor principů, který platí pro určitou společenskou skupinu.⁵⁴ Média přispívají velkou měrou k formování veřejného mínění a z toho důvodu by měla fungovat na určitých etických principech, které publiku zaručí, že informace přijímané od médií vyhovují pravidlům etiky a morálky. „V žurnalistice jde o souhrn psaných i nepsaných zásad, kterými by se práce novináře měla řídit na základě obecně sdílených hodnotových kritérií.“⁵⁵

Dle McNaira je nutné, aby novináři, pokud chtějí být přijímáni jako profesní skupina stejně jako lékaři, právníci či akademičtí pracovníci, pracovali podle jednotného kodexu chování, který zaručuje jejich bezúhonnost, důvěryhodnost, a tedy i jejich status informátorů „o pravdě“.⁵⁶ Z tohoto McNairova tvrzení lze odvodit kromě nutnosti používání pravidel objektivit a vyváženosti, které byly již zmíněny výše jako požadavky poctivé žurnalistiky, i nutnost používání pravidel etiky, a to ve formě, v jaké je vnímána širokou společností, ale i v rámci zvláštního profesního odvětví etiky. Profesní etika odráží požadavky veřejnosti na zástupce dané profese, stejně jako historické zkušenosti, přičemž v případě, že jedinec pravidla daná profesní etikou poruší, poškodí tím pověst celé profese.⁵⁷ V případě profesní etiky jde o formu autoregulace, novinářské kodexy tedy nejsou projevem regulace zvenčí, ale regulace vycházející zevnitř samotného aparátu.

Žurnalistickou etiku lze považovat za prostředek, která pomáhá médiu vzbudit důvěru publika. Vzhledem k povaze své práce řeší novináři etické otázky, které zásadně ovlivňují jejich práci, téměř neustále. Dle Burns je dokonce neuvážování o vlastních důsledcích psaní svým způsobem morálním rozhodnutím⁵⁸ a to zejména z toho důvodu, že díky masovosti médií je schopný výstup poškodit např. pověst člověka před velkým množstvím lidí během krátkého časového úseku.

⁵³ HENRIKSEN, Jan-Olav a Arne Johan VETLESEN. *Blízké a vzdálené: etické teorie a principy práce s lidmi*, s. 17.

⁵⁴ REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*, s. 51.

⁵⁵ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*, s. 66.

⁵⁶ MCNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*, s. 67.

⁵⁷ REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*, s.100.

⁵⁸ BURNS, Lynette Sheridan. *Žurnalistika: praktická příručka pro novináře*, s. 77.

Autoregulací dojde k porovnání žurnalistického výstupu a pravidel etiky už v průběhu tvorby, a to samotným autorem. Jeho snahou je informovat tak, aby etické normě vyhověl, a předešel tak případnému regulačnímu či sankčnímu zásahu zvenčí, ať už ze strany čtenářů a jejich případného nesouhlasu či pohoršení, tak ze strany veřejných orgánů formou případného postihu. V návaznosti na tento postup a použitá pravidla etiky tak může čtenář očekávat jistou kvalitu a morálnost výstupů daného publika, což přirozeně zvyšuje důvěryhodnost média. Etické požadavky, pokud jsou ze strany novinářů dodržovány, mají tedy zásadní vliv na mediální výstup.⁵⁹

Moravec rozděluje etické problémy, se kterými se novinář může při své práci setkat, do několika oblastí. Etický problém, který souvisí s presumpcí neviny, je pak problém klamání, které Moravec definuje jako kategorii zahrnující novinářské postupy, které jsou schopné oklamat čtenáře.⁶⁰ Zjednodušeně lze totiž říci, že pokud novinář presumpci neviny poruší, vyvolá ve čtenáři pocit, že jde o sdělení informace o vině obviněného a tím čtenáře klame.

4.1 Bulvarizace médií

S žurnalistickou etikou, respektive jejím vývojem, souvisí také bulvarizace médií. Liberalizace a transformace mediálního trhu, privatizace médií a příchod zahraničního kapitálu zapříčinili komercializaci a změny v obsahu, formě i marketingu sdělovacích prostředků.⁶¹ Žurnalistika se stále častěji snaží do svých výstupů vnést zábavný prvek, který by dostatečně zaujal čtenáře, za tímto účelem se také častěji volí témata obsahující kriminalitu či sex. Média se tak často více soustředí na pobavení a zaujetí čtenáře a základní etická pravidla tím mohou být oslabena. Novináři se snaží publiku nabídnout jak dramatické, tak klidnější a příjemné zprávy, aby byl celkovým obsahem nejen informován, ale i pobaven. Tento přístup, jinak také infotainment, je znakem bulvarizace, podbízivosti a snížené serióznosti.⁶²

Ze zpravodajských hodnot, na základě kterých jsou události a postupy jejich zpracování vybírány, se bulvární média orientují především na negativitu, jednoduchost, jasnost, blízkost, ale i známé osobnosti. Vytvářejí tím dojem, že jsou autoritou, jež umí

⁵⁹ MCNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*, s. 68.

⁶⁰ MORAVEC, Václav. *Etika a česká média*. In: JIRÁK, Jan. *10 let v českých médiích*, s. 52.

⁶¹ BURGR, Rudolf. *Obsah a forma – vybrané aspekty proměny českých deníků*. In: ČUŘÍK, Jaroslav. *Nové trendy v médiích*, s. 122.

⁶² BURTON, Graeme a Jan JIRÁK. *Úvod do studia médií*, s. 256.

snadno a přehledně vyložit svět okolo. Tradiční rozlišující znaky, podle kterých bylo možno odlišit bulvární a seriózní média,⁶³ ustupují do pozadí a rozdíl mezi bulvárními a seriózními médii se stírá.⁶⁴

4. 2 Mediální etické kodexy

Žurnalistická etika, potažmo její kodifikovaná forma, tedy kodexy daného média, se snaží omezit obsahy mediálních výstupů tak, aby vyhovovaly obecným etickým pravidlům přijímaným společností, ale i etickým pravidlům daného média. Tato samoregulační pravidla mohou mít jiný rozsah než obecná etická pravidla, stejně tak jako se mohou soustředit na rozdílné prvky, což vychází zejména z podstaty samotného média, o čem informuje, na co je zaměřeno, z celkové politiky redakce apod.

Existují ale i názory, které tvrdí, že přílišné lpění na etických kodexech může mít negativní účinek na kvalitu novinářských výstupů, a vzhledem k profesi, kterou novináři vykonávají, by měli být připraveni v některých situacích nejednat podle běžně uznávaných morálních zásad, ale ve zpravodajském zájmu.⁶⁵ Negativní vliv na žurnalistiku má také cenzura, respektive autocenzura. Cenzura je v demokratických zemích považována za přípustnou pouze z důvodu ochrany rodiny, náboženství a státu, přičemž jejím použitím se dá zabránit šíření informací, které mohou být urážlivé, nemorální, navádějící ke vzpouře a ohrožující národní bezpečnost.⁶⁶ Horší dopad, než cenzura, která vychází z aparátu nadřízeného žurnalistovi, případně celému médiu (např. stát), může mít autocenzura. Stejně jako u mediálních etických kodexů jde o formu autoregulace, přičemž rozdíl je ten, že autocenzura vychází přímo ze samotné osoby žurnalisty, nikoliv z média, případně vydavatelství, jako je tomu u etických kodexů. Na autocenzuru můžeme pohlížet jako na dobrovolnou, kdy žurnalista souhlasí s tvrzenými normami a hodnotami, jimž přizpůsobí své výstupy, nebo jako na nedobrovolnou, kdy se novinář z různých důvodů vyhýbá určitým tématům, případně je zpracuje v jiné formě či s jiným vyzněním. Důvodem pro takové jednání může být strach z negativního ohlasu u čtenářů, případně u nadřízených osob, a tím i strach

⁶³ Např. volba témat, preference zpravodajských hodnot a grafická úprava.

⁶⁴ BURTON, Graeme a Jan JIRÁK. *Úvod do studia médií*, s. 249

⁶⁵ KIERAN, Matthew. *Media ethics: a philosophical approach*, s. 13.

⁶⁶ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*, s. 29.

o zaměstnání. Výsledkem autocenzury tohoto typu je vyhýbání se bojům s neuhou společnosti, kritice negativních jevů a mlčení o závažných problémech.⁶⁷

Kromě základních morálních pravidel jako slušnost, se etické kodexy snaží vyhovět i zákonným požadavkům. Pokud je autoregulační norma zpracována tak komplexně, že kromě obecných pravidel jsou v ní zpracovány i konkrétní zákonné požadavky, je pro novináře snadnější zjistit, jakými pravidly se má řídit, případně při porušení zákona je snadnější prokázat, že byl porušen i etický kodex. Přestože jsou etické kodexy ovlivněny řadou faktorů, jak jsem nastínila výše, lze ve velké většině z nich nalézt základní shodné prvky, které tedy spolu tvoří „páteř poctivé žurnalistiky“ a které by měly být v ideálním případě dodržovány. Jedním z těchto základních prvků je bezesporu i princip presumpce nevinu.

Vzhledem k rozdílným požadavkům jednotlivých vydavatelství, mediálních domů a redakcí na znění etického kodexu, není ve všech těchto kodexech obsažen princip presumpce nevinu explicitně, nicméně přesto ho lze odvozovat z prostého konstatování, že je nutné uvádět objektivní informace, případně ze zákazu klamání a uvádění publika v omyl.

4.2.1 Etický kodex Syndikátu novinářů

Vzhledem k tomu, že v České republice neexistuje žádná organizace, která by zastřešovala novináře, kontrolovala jejich členy, udávala podmínky pro vstup do tohoto odvětví a podmínky vykonávání činnosti, jako je například advokátní komora pro advokáty, neexistuje ani žádný obecně platný žurnalistický kodex a většina kodexů je vytvořena přímo na míru danému médiu. Za obecnější by se dal považovat pouze etický kodex Syndikátu novinářů České republiky.⁶⁸ Avšak vzhledem k jeho povaze dobrovolného profesního sdružení novinářů, nelze z kodexu usuzovat, že by měl být zavazující pro všechny novináře působící na našem území. Členství v Syndikátu je nezávislé na typu média, vydavatelství apod., etický kodex je tedy tvořen obecně pro jakéhokoliv novináře a je možné jej považovat za příklad. Tak uvažuje i Ústavní soud, který přes nezávaznost Syndikátu v některých svých rozhodnutích z jeho etického kodexu čerpá.⁶⁹ K doplnění ale nutno říci, že české soudy se

⁶⁷ REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*, s. 205 – 206.

⁶⁸ *Etický kodex* [online]. Syndikát novinářů ČR z. s., 2015 [cit. 17. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.syndikat-novinaru.cz/etika/kodex/>

⁶⁹ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03.

v některých svých judikátech omezily na pouhé konstatování, že se jedná o porušení etického kodexu novináře, bez jakékoliv specifikace, o jaký etický kodex se jedná.⁷⁰

Etický kodex Syndikátu novinářů přímo obsahuje pravidlo pro dodržování presumpce nevinny explicitně v čl. 3, který nazývá „*Důvěryhodnost, slušnost a serióznost zvyšují autoritu médií.*“. V písm. d) uvádí, že novinář je povinen dodržovat přísně zásadu presumpce nevinny a neidentifikovat příbuzné obětí nebo delikventů bez jejich jasného svolení, Syndikát tedy presumpci nevinny řadí k porušení osobnostních práv a k požadavkům dle tzv. náhubkového zákona, jež bude zmiňován dále později. V souvislosti s presumpcí nevinny lze akcentovat také čl. 1 tohoto kodexu, zejména „*úplnost a nezkršenost*“, tedy nutnost podávat informace ze soudního řízení tak, aby z mediálního výstupu jasně vyplývalo, že dosud nebylo rozhodnuto o vině. Je také nutné, aby se celkové vyznění nepřiklápělo k určitému „podtónu“, který v příjemci zprávy evokuje pocit, že je obviněný zcela jasně vinný. V tomto kontextu tak z tohoto článku kodexu zcela jasně vyplývá nutnost uvádět úplné informace tak, aby nezkršovaly objektivní pravdu. V čl. 1. písm. e) je pak zakotvena povinnost novináře „*neodchylovat se věcně od pravdy*“, což souvisí také s tím, aby se novinář ve snaze podat senzační zprávu nedostal do situace, kdy uveřejněná fakta budou vyznívat jinak, než se celá situace objektivně jeví, případně půjde o klamavé skutečnosti. Situaci je nutné posoudit v souvislosti s písm. f) stejného článku, dle kterého je novinář povinen „*nepřipustit, aby domněnka byla vydávána za ověřený fakt a zprávy byly deformovány zamlčením důležitých dat*“. I v tomto případě se jedná o požadavek související mimo jiné i s presumpcí nevinny, kdy je nutné čtenáři nepředkládat domněnku viny tak, jako by byl jedinec opravdu vinný, tedy zamlčením faktu, že se o jeho vině prozatím nerozhodlo.

Syndikát novinářů disponuje i etickou komisí, která má dohlížet na dodržování kodexu, respektive může přijímat podněty stěžující si na případné prohřešky vůči tomuto kodexu. Teoreticky může tedy Syndikát novinářů přijímat a případně řešit podněty vztahující se i k porušení presumpce nevinny.

4. 2. 2 Etický kodex České televize

Ve své práci se věnují především klasickým printovým médiím, nicméně pro účely ilustrování promítnutí principu presumpce nevinny do etických kodexů bych ráda použila Etický kodex

⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. 30 Cdo 36/2015.

České televize⁷¹ a to zejména z důvodu jeho velmi podrobného a komplexního rozpracování jednotlivých bodů a etických pravidel, které se zavazuje Česká televize dodržovat. Česká televize byla také pravděpodobně prvním médiem, které se po listopadu 1989 rozhodlo přijmout etický kodex. Kvůli historickému vývoji totiž byla každá normativní regulace chápána jako omezení svobody slova a médií,⁷² a z toho důvodu česká média začala k přijímání etických kodexů přistupovat až později.

V etickém kodexu České televize se presumpce nevinny objevuje explicitně, a to dokonce v několika odstavcích, věnujících se různým prvkům tohoto principu možnostem jeho ochrany. V čl. 14 se kromě obecného pravidla „*zdržení se výroků, jimiž by na podezřelého bylo pohlíženo, jako by již byl pravomocně odsouzen*“, objevují i jiné závazky. V čl. 14.3 se Česká televize zavazuje, „*je-li to možné, uveřejnit i stanovisko podezřelého či obviněného*“, dává tedy prostor i druhé straně a tím se zavazuje dostát závazkům vyplývajícím z požadavku vyváženosti. V čl. 14 se kromě ustanovení, které se věnují přímo presumpci nevinny, jak je uvedeno výše, objevují i závazky zdržet se identifikace podezřelého a jeho blízkých, nevyvolávat nálady, které by směřovaly k pomstě apod. Tento etický kodex je, co se týká presumpce nevinny, velmi podrobně zpracovaný, s konkrétně vyjádřenými závazky, které jsou součástí obecné novinářské etiky. Některé etické kodexy takto konkrétně vyjádřená pravidla přímo neobsahují a je tak nutné je odvodit až výkladem jednotlivých ustanovení, viz výše etický kodex Syndikátu novinářů.

Kodifikace etických principů je vhodným a důležitým prvkem, který je schopen zvýšit důvěryhodnost daného média v očích jeho publika. Je nutné ale zdůraznit, že takováto kodifikace je pouze jedna z rovin etiky ve vztahu k médiím. Další, možná i mnohem významnější rovinou, je kontinuální dialog a reflexe hodnot v práci novinářů.⁷³

⁷¹ Čl. 14 Presumpce nevinny. Etický kodex České televize [online]. Česká televize, 2015 [cit. 17. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/cl-14-presumpce-nevinny/>

⁷² MORAVEC, Václav. *Etika a česká média*. In: JIRÁK, Jan. *10 let v českých médiích*, s. 53.

⁷³ Tamtéž, s. 59.

5. Mediální kauzy

Některé události jsou schopny vyvolat větší zájem médií, a to například tím, že zde figuruje známá osobnost nebo tím, že se jedná o trestný čin spáchaný za zvláště zajímavých či kontroverzních okolností. Takovéto události jsou totiž způsobilé vyvolat větší zájem publika, tím pádem i zvýšit zájem o samotné médium, které o takové události informuje. Snaha co nejlépe své médium prodávat pak zvyšuje frekvenci pokrytí tématu médii a vede tak ke vzniku mediální kauzy. Tu Mundl definuje jako „*spor, případně trestní řízení rozhodované soudy, o kterém média ve větší míře informovala*“.⁷⁴ To, že média o kauze informují, je samozřejmě jejich podstatou. Aby vznikla mediální kauza, je nutné, aby se o kauze informovalo „ve větší míře“, tedy v rozsahu, který není běžný pro ostatní soudní spory podobného typu nebo pro ostatní trestní řízení s podobným trestným činem.

Způsobu, jakým média informují o těchto řízeních, se tato práce bude věnovat dále, zde proto pouze zmíním prvky, které s sebou přináší medializace soudních kauz tak, jak je popisuje Mundl. Ten jako přínos medializace soudních řízení vidí zejména veřejnou kontrolu fungování soudnictví, a to včetně kontroly možné podjatosti soudce a dalších účastníků řízení. Dále má také pozitivní vliv na tom, že se do povědomí veřejnosti dostane informace s označením pachatele, případně o zproštění viny obviněného. V neposlední řadě přináší zvýšení právního povědomí a informovanosti veřejnosti. V tomto si dovoluji Mundlovi oponovat, protože kromě seriálních médií se mediálními kauzami zabývají zejména bulvární média. Často se pak k publiku přes média dostávají informace, které jsou oproti skutečnému právnímu stavu poměrně zkreslené.

Jednou z příčin může být honba za senzací, a následné vědomé manipulování s informacemi za účelem umělého zvýšení atraktivnosti případu. Příčinou může být také právní jazyk, který je poměrně specifický a novináři ho nemusí stoprocentně ovládat, což pak způsobuje nepřesnosti v jejich reportování, které předávají do povědomí publika. Sice tak dochází k předávání informací veřejnosti, ale i z výše zmíněných důvodů nedochází ke zvýšení právního povědomí v tom správném slova smyslu, protože informace, které publikum dostává, mohou být nepřesné. I dle samotného Mundla se ze zřetele médií vytrácí právní rozměr a média svou pozornost obrací na politický kontext, podmínky vazby, osud poškozených a svědků. Ztrácí se tedy objektivita posouzení daného činu ve prospěch

⁷⁴ MUNDL, Petr. *Jak vznikají mediální kauzy, jejich přínosy a problémy*. In: KYSELA, Jan a Jana ONDŘEJKOVÁ. *Jak se píše o soudech a soudcích: soudní moc v mezioborové perspektivě*, s.171.

subjektivního pohledu.⁷⁵ I proto jsem v hodnocení pozitivních účinků medializace kauz ve spojení se zvýšením právního povědomí publika velmi skeptická.

Výše zmíněnou situaci, kdy novinář vědomě manipuluje s informacemi, vidí Mundl jako jeden z problémů medializace soudních kauz, stejně jako možnost narušení presumpce nevinny či například ovlivnění svědků v případě přímého přenosu ze soudní síně (ať už televizního či online).

Níže se pokusím stručně rozebrat dvě mediální kauzy ze světových médií, a to zejména kvůli tomu, že jejich rozsah je větší, než dosah kauz v České republice, což také značně modifikuje účinky, a také kvůli tomu, že jejich následky, které tyto kauzy měly a které jsou velmi specifické, se prozatím v České republice u žádné kauzy neobjevily.

5.1 Případ Aitana⁷⁶

Tento případ pochází ze španělského Tenerife, a přestože není tak celosvětově známý, jako druhý rozebíraný případ, ukázal zajímavé skutečnosti týkající se chování médií při reportování o soudním řízení. Průběh tohoto případu odhalil několik pochybení médií, jejichž následky byly alarmující. Skutkový stav věci byl následující.

Tříletou dívku Aitanu odvedl 21. listopadu 2009 Diego Pastrana, čtyřicetiletý partner její matky, k lékaři, protože údajně spadla z houpačky na dětském hřišti. Lékař dívku vyšetřil a neshledal nic závažnějšího. 24. listopadu 2009 se Aitana po návratu ze školy jevila unavená, zvracela a doma dokonce omdlela, proto ji Diego vzal do nemocnice. Lékaři, kteří dívku vyšetřili, našli několik stop po možném fyzickém týrání, jako spáleniny či modřiny, a dokonce známky sexuálního násilí. Po problémech se srdcem byla Aitana převezena do jiné nemocnice a lékaři o možném týrání uvědomili policii. Diego byl zatčen pro podezření z těchto činů. Sám ale vypověděl, že se jedná o zranění způsobené pádem z houpačky, což potvrdila i matka Aitany a její učitelka, která to od samotné dívky slyšela. Stejně pak Diego vypovídal i u soudu. Následná lékařská vyšetření vyloučila sexuální násilí, nicméně stále přetrvával názor doktorů, že modřiny pocházejí z fyzického týrání. Stav Aitany se prudce zhoršil a v noci z 25. na 26. listopadu zemřela po srdeční zástavě. 27. listopadu byl Diego předveden před soud. Pitva z 28. listopadu prokázala, že stopy spálenin na těle dívky

⁷⁵ Tamtéž, s. 175.

⁷⁶ MACIÁ-BARBER, Carlos a María-Ángeles GALVÁN-ARIAS. *Presumption of innocence and journalistic ethics: the Aitana case.*

nemusely být nutně spáleninami, ale mohli být alergickou reakcí, a že zranění, jako modřiny apod., které dívčino tělo vykazovalo, mohla být způsobena pádem z houpačky o několik dní dříve. Diego byl propuštěn a 30. listopadu byl přijat do psychiatrické léčebny. Neúčastnil se ani dívčina pohřbu a jeho rodina po dvou dnech oznámila, že odjel z ostrova, protože se již dále nemohl potýkat s reakcemi médií.

Média začala o situaci informovat veřejnost téměř okamžitě, první zprávy se objevili poté, co 25. listopadu místní policie⁷⁷ ve své tiskové zprávě informovala o zadržení muže obviněného ze způsobení zranění a popálenin třileté dívky. Následovala masivní informační kampaň, která se vesměs obracela negativně k obviněnému Diegovi. Došlo k porušení základních žurnalistických pravidel, kdy se například média ve velké míře obracela na anonymní zdroje, případně kopírovala informace z jiných médií, a to bez ověření, zda se skutečně jedná o pravdivou informaci. Na základě těchto pochybení se pak v několika médiích objevila informace, že se Diego přiznal ke zbití Aitany, přestože se jednalo o informaci nepravdivou. Bez ohledu na presumpci nevinny se také v tisku objevilo explicitní označení Diega za vraha. Dále byla také dívka označena za oběť týrání, přestože týrání nebylo potvrzeno. V titulcích docházelo k vypouštění slova „obviněný“, případně „pravděpodobný“, a Diego tak byl v článcích označen za vraha, sexuální násilníka, fyzického tyrana apod.

Tento případ ukázal dopad médií na veřejné mínění, zejména ve spojení s tím, když média podávají chybné nebo nepřesné informace. Vzhledem k povaze případu a obvinění ze závažného činu média jednala v rozporu s etickými principy profese za účelem dát čtenářům „senzační“ informace. Po propuštění Diega následovaly různé reakce médií. V některých se objevilo tvrzení, že šlo o tragickou sérii lékařských, policejních a žurnalistických chyb, s tím, že Diego byl produkt morální gangrény zachvacující celou společnost. Některé média přiznala ve svých pozdějších článcích porušení principu presumpce nevinny, ale objevila se i tvrzení, že „médiá říkala to, co jim bylo řečeno“⁷⁸. Některá média nepřiznala v této věci žádný podíl na vině, přestože se mluvilo o jejich naprostém selhání.

5. 2 Případ O. J. Simpsona⁷⁹

Orenthal James Simpson je bývalý hráč amerického fotbalu, tedy sportu, který je v USA velmi populární a zřejmě také proto případ, ve kterém figuroval, vzbudil ve společnosti

⁷⁷ Guardía Civil

⁷⁸ s odkazem na možné pochybení v tvrzeních policie

⁷⁹ HUNT, Darnell M. *O. J. Simpson Facts and Fictions : News Rituals in the Construction of Reality*.

takovou pozornost, která do té doby neměla obdoby. Velké ohlasy vzbudil proces také kvůli Simpsonovým afroamerickým kořenům. Skutkový stav v této věci byl následující.

Dne 12. června 1994 byla před domem na předměstí Los Angeles nalezena těla Nicole Brown Simpson a Roberta Goldmana. Hlavním podezřelým se stal právě Simpson. Poté, co byl jeho právník viděn, jak odnáší Simpsonovu tašku, ve které se dle spekulací médií měly nacházet zakrvavené věci, a poté, co se 17. června Simpson neobjevil u soudu a jeho právník zde přečetl jeho dopis, který si média vykládala jako rozloučení před sebevraždou, začal ostře sledovaný proces, který je nazýván procesem století. Sledování jeho auta dokonce v televizním přenosu přerušilo finále basketbalové ligy NBA. V trestním řízení byl v říjnu 1995 prohlášen porotou za nevinného, v civilním soudním řízení byl v roce 1997 uznán odpovědným za smrt Brown i Goldmana a byl odsouzen k zaplacení odškodného jejich rodinám.

Samotný soud se těšil velkému zájmu médií jednak kvůli Simpsonovi jako známé osobnosti, jednak kvůli tomu, že se jednalo o brutální vraždu. Celková medializace, včetně například přímých přenosů ze soudní síně, přispěla k vyhraněným názorům ve společnosti na Simpsonovu vinu či nevinu. V soudním systému USA rozhoduje o vině porota, která má být nestranná a ideálně do případu vstupovat s neznalostí poměrů na straně poškozeného a obviněného. Vzhledem k tomu, že kauza O. J. Simpsona narostla do obřích rozměrů a média o ní reportovali velmi často a důkladně, bylo velmi těžké vybrat porotce, kteří by do kauzy vstoupili jako nestranní. Obě strany, obhajoba i obžaloba, používaly tzv. mock trials, tedy soudy „na zkoušku“, při kterých si například obhajoba zkouší, jak bude její podání události působit na porotu, aby mohla svá tvrzení případně upravit. Z průzkumů pak vycházelo, že je mnohem pravděpodobnější, že v nevinu O. J. Simpsona uvěří černé ženy než bílí muži. Bylo tedy velice pravděpodobné, že pokud se v porotě objeví převaha žen afroamerické rasy, bude O. J. Simpson zproštěn viny, protože budou do případu vstupovat s určitým předsudkem, který jim implantovala média prostřednictvím svého reportování.

Co se týče presumpce nevinu, tak dle mnohých Simpson ukázal sílu tohoto principu mnohem více, než kdokoliv za dlouhou dobu před ním. Právník Harland Braun se k této věci vyjádřil takto: „ Od policie, která ho vyšetřuje, po veřejnost – všichni čekáme na důkaz, který

ho zproští viny. Všichni chtějí, aby byl nevinný.“⁸⁰ Výrok z trestního řízení o tom, že je Simpson nevinný, se dočkal velkého ohlasu, přičemž ale proti sobě stály protichůdné reakce. Média velmi rychle odhalila, že tyto reakce jsou ruku v ruce s tím, jaké je člověk rasy. Konflikt mezi radostí, že je Simpson zproštěn viny a mezi rozčarováním z toho, že selhala justice a případ zůstává neobjasněn, napomohl eskalaci rasového napětí nejen v Los Angeles, ale i v celém USA.⁸¹ Co se týká druhého rozsudku, tedy rozsudku v civilním řízení, dav před soudní síní, složený zejména z bělochů, očekával prohlášení Simpsona za odpovědného až radostně.⁸²

Oba procesy byly sledovány celými Spojenými státy téměř v přímém přenosu, kdy před soudními síněmi čekaly davy lidí, včetně televizních reportérů, kteří tak davové šílenství přenášely do celého světa. Šlo tak o kauzu, která nemá obdoby jak v USA, tak ve světě. Média využila toho, že společnost se o kauzu zajímala a kromě klasických reportáží a zpráv využívala i přímé přenosy ze soudní síně. Ve spojení s přenosy ze soudní síně se pak diskutovalo o vhodnosti takovýchto přenosů, neboť ze své podstaty mohou narušit jednak princip presumpce neviny a jednak objektivitu soudního řízení. Při přímém přenosu může publikum sledovat postup soudu, výpovědi svědků apod. v podstatě bez jakéhokoliv omezení a může tak dojít například k ovlivnění svědků, kteří mají teprve vypovídat.

Vzhledem k ohlasu, jaký případ po celém světě a zejména v USA vzbudil, se jednalo o velké množství žurnalistických výstupů různého typu, bulvárních i seriózních. V reportování o případu O. J. Simpsona se nejednalo o žádné kompletní selhání, jako ve výše uvedeném případě Aitana, význam tohoto případu tkví zejména v masovosti, s jakou bylo o případě reportováno.

⁸⁰ "From the police investigating him to the public, we're all waiting for the piece of evidence that will set him free. Everyone wants him to be innocent."

⁸¹ HUNT, Darnell M. *O. J. Simpson Facts and Fictions : News Rituals in the Construction of Reality*, s. 18.

⁸² angl. festive

6. Jak média informují o soudních řízeních

6.1 Požadavky na informování o soudních řízeních

Média velmi často reportují o soudních řízeních, zejména jedná-li se v řízení o osobu veřejně známou, ať už na straně poškozeného nebo obviněného. Jde také o to, že recipienti mají o informace týkajících trestných činů a kriminality velký zájem. Kriminalitou se rozumí zejména násilí, jiné trestné činy se objevují velmi sporadicky. Média o nich informují tak často, že například čtenáři bulvárního tisku jejich míru ve společnosti často přeceňují a mají za to, že většina takovýchto činů končí úspěšně.⁸³ Často tak dochází k reportování o trestních řízeních, která jsou způsobilá vyvolat velký zájem u veřejnosti a tím i zvednout zájem o dané médium, které o kauze reportuje. Reportování o soudním řízení musí ale probíhat v mezích zákona tak, aby nebyl ohrožen průběh řízení ani právo člověka na spravedlivý proces.

Obecně je primární povinností novináře jednat tak, aby nepoškozoval práva a oprávněné zájmy kohokoli druhého, přičemž spolu s touto obecnou povinností souvisí i další pravidla. Ne všechna pravidla jsou fakticky obsažena v právních předpisech, lze je nalézt také v etických normách.⁸⁴ Kromě toho se objevuje požadavek na dodržování základních pravidel slušnosti, přičemž pokud publikovaný výstup vybočí z mezí pravidel slušnosti demokratické společnosti, ztrácí charakter korektní zprávy a zpravidla se tak ocitá mimo ústavní ochranu.⁸⁵

V několika rozhodnutích ESLP je obsažena formulace, že tisk má plnit, potažmo opravdu plní, roli „hlídacího psa demokracie“⁸⁶, tedy že jeho povinností je sdělovat informace o záležitostech veřejného zájmu. Podobně se vyjádřil i výbor ministrů Rady Evropy, dle kterého sdělovací prostředky činí fungování soudního řízení transparentním a veřejnost tak informují o fungování soudního systému. Kieran dokonce označil média za čtvrtý stav, vedle zákonodárného, výkonného a soudního, čímž vyjádřil názor, že běžní občané nemusí rozumět fungování vlády, ale novináři jsou tady od toho, aby tyto události vysvětlili a zprostředkovali.⁸⁷

⁸³ KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*, s. 146.

⁸⁴ ŠKOP, Martin. *Právní a etická regulace médií*. In: ČUŘÍK, Jaroslav. *Nové trendy v médiích*, s. 190.

⁸⁵ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 8. 2. 2000, sp. zn. I. ÚS 156/99.

⁸⁶ Srov. rozsudek ESLP ze dne 24. 12. 2005, č. 53886/00. Tourancheau a July pro Francii.

⁸⁷ KIERAN, Matthew. *Media ethics: a philosophical approach*, s. 25.

Aby tisk mohl být označován za hlídacího psa demokracie v souvislosti s informováním o trestním řízení, je nutné, aby se držel zásad nejen slušnosti a poctivé žurnalistiky, ale i zákonných ustanovení, stejně jako i zásad ochrany soukromí a pověsti obviněných, případně poškozených. Možnost médií o těchto situacích informovat veřejnost dle svého uvážení vychází ze svobody projevu, ale ta zahrnuje i povinnosti,⁸⁸ které je potřeba dodržovat. V souvislosti s presumpcí nevinny jde zejména o zachování ochrany morálky, pověsti, práv jiných, a zachování autority a nestrannosti soudní moci.

Novináři, kteří se rozhodnou komentovat probíhající trestní řízení, musí respektovat presumpci nevinny, neboť jejich komentáře mohou, vědomě i nevědomě, být způsobilé k negativnímu ovlivnění šancí na spravedlivý proces, případně ohrožit důvěru veřejnosti v roli soudů. V případě soudních systémů, které disponují kromě soudce i porotou, může pak mít reportování médií dosah v tom, že negativními články, případně nepravdivými informacemi, mohou být ovlivněni porotci, kteří by k zachování práva na spravedlivý proces měli zůstat zcela nestranní.⁸⁹

Vzhledem k tomu, že kromě touhy po informování veřejnosti je dalším důvodem fungování médií zisk, je pak možné, že se objevují výstupy, jejichž primárním účelem není objektivní informování, ale získání co největší pozornosti publika. Z reportování médií se pak může vytrácet objektivita, a to ve prospěch subjektivního pohledu, který je, alespoň dle optiky některých médií, schopen přilákat větší pozornost publika.⁹⁰ Tím se pak média vzdávají své role „hlídacího psa demokracie“ jak bylo zmíněna výše a dostávají se do role „bavičů společnosti“. Tato přeměna souvisí mimo jiné s fenoménem infotainmentu.

K důvodu snahy o umělé zvýšení zajímavosti informace se mohou média rozhodnout přistoupit ke zkreslování informací. Svoboda projevu zahrnuje možnost použití určité míry přehánění. Podle NSS je třeba při vymezování hranice mezi přímočarým a kritickým způsobem vedení reportáže a předpojatým přístupem s nevyváženou reportáží a nepřipustným ovlivňováním a matením diváka postupovat obezřetně. Reportáž je třeba posuzovat jako celek

⁸⁸ Dle čl. 10 odst. 2 Úmluvy

⁸⁹ Viz také v kapitole věnující se případu O. J. Simpsona

⁹⁰ KYSELA, Jan a Jana ONDŘEJKOVÁ. Jak se píše o soudech a soudcích: soudní moc v mezioborové perspektivě, s. 175.

a hodnotit uvedená slovní sdělení, aniž jsou vytržena z kontextu.⁹¹ Podstatné je to, že by v reportáži neměly zaznít informace, které jsou lživé.

Soudní řízení probíhá v zásadě veřejně, ale z podstaty věci není možné, aby jedinec získával informace ze všech soudních řízení svou přítomností na všech jednáních. Proto by měla média ve věcech soudních řízení, a to nejenom trestního typu, fungovat jako jakýsi prostředník mezi soudem a společností. Není také v kapacitě médií, aby informovala o všech probíhajících soudních řízeních, vybírají si tedy ta, která jsou z jejich pohledu důležitá, resp. schopná vyvolat zájem společnosti. Agenda-setting je v tomto směru ale schopný ohrozit roli médií jako hlídacího psa demokracie, protože média mohou v této věci dát přednost řízením, která jsou něčím skandální či kontroverzní. Tím vyvolávají v publiku pocit, že vybraná řízení jsou důležitější než jiná. Tento postup může také vyvolat zkreslený obraz o fungování soudní soustavy. K dezinformaci veřejnosti může docházet i nevědomě, a to v souvislosti s poměrně specifickou právníckou terminologií.⁹² Ne vždy je možné v případě reportování o soudním řízení využít odborníka s právním vzděláním, může tedy docházet k tomu, že neprávnícká terminologie je pro potřeby médií zjednodušena a tím se informace předávaná publiku stane nepřesnou. V krajním případě se může interpretace stát nepravdivou, pokud je situace samotným novinářem pochopena nesprávně. Nerozumí-li problému autor, nemůže předat veřejnosti informace srozumitelně a korektně. Článek pak čtenář nebude rozumět,⁹³ případně dojde k dezinformaci a překroucení celé situace.

V souladu s požadavkem vyváženosti, který byl také již popsán, by článek neměl být jednozdrojový, ale novinář by měl použít několik relevantních zdrojů.⁹⁴ Ideálně by pak mělo jít o vyjádření obou stran sporu, případně obou stran názorového spektra. Novinář by neměl zapomínat, že v případech týkajících se soudních řízení, obvykle mnohem častěji s médií mluví osoba obviňující, a to za účelem získání si společnosti prostřednictvím médií na svou stranu. K této straně sporu má tedy novinář mnohem lehčí přístup, přesto by se měl pokusit

⁹¹ POUPEROVÁ, Olga. *Regulace médií*, s. 196.

⁹² KYSELA, Jan a Jana ONDŘEJKOVÁ. *Jak se píše o soudech a soudcích: soudní moc v mezioborové perspektivě*, s. 178.

⁹³ ČUŘÍK, Jaroslav. *Vývoj zpravodajství v tištěných a online médiích*. In: ČUŘÍK, Jaroslav. *Nové trendy v médiích*, s. 40.

⁹⁴ Tamtéž, str. 38.

zjistit stanovisko i druhé strany, a v případě, že tato odmítne, řádně situaci vysvětlit ve svém výstupu.⁹⁵

6. 2 Úprava informování o soudním řízení v tiskovém zákoně⁹⁶

Činnosti tiskových médií se věnuje tiskový zákon, v jehož ustanoveních se nachází i úprava, kterou lze vztáhnout k principu presumpce neviny. V §11 je upraveno dodatečné sdělení, které umožňuje osobě, proti níž je vedeno trestní řízení,⁹⁷ požadovat uveřejnění informace o pravomocném rozhodnutí formou dodatečného sdělení. Podmínkou je, aby v některém z médií bylo o tomto řízení informováno takovým způsobem, že danou osobu lze ztotožnit, k čemuž by dle zákona nemělo docházet. Jak bylo popsáno v předchozích kapitolách, presumpce neviny, respektive její porušení, se dotýká i práva člověka na ochranu osobnosti. V této souvislosti je tedy možné porušení presumpce neviny posuzovat jako poškození jména či cti. V souladu s ustanoveními tiskového zákona lze v případě porušení presumpce neviny po médiu, které tak učinilo, požadovat, aby v něm bylo taktéž uveřejněno dodatečné sdělení o tom, jak bylo ve věci pravomocně rozhodnuto.

Povinné médium musí uveřejnit sdělení do 8 dní od žádosti, pokud to odmítne, rozhodne o uveřejnění soud. V zákoně jsou upraveny i podmínky, za kterých povinné médium dodatečné sdělení uveřejnit nemusí,⁹⁸ jedná se o situaci, kdy již vydavatel zveřejnil zprávu odpovídající dodatečnému sdělení ještě před tím, než mu byla žádost o dodatečné sdělení doručena, případně za situace, kdyby byl zveřejněním navrženého textu spáchán trestný čin nebo správní delikt nebo kdyby se jednalo o rozpor s dobrými mravy. Vydavatel dále nemusí dodatečné sdělení uveřejnit v případě, že „*napadené sdělení, popřípadě jeho napadená část, je citací sdělení třetí osoby určeného pro veřejnost nebo jeho pravdivou interpretací a jako takové bylo označeno nebo prezentováno*“. Dle názoru Ústavního soudu pro tuto situaci postačí, když je text vymezen uvozovkami a jako takový je již chápán jako sdělení třetí osoby veřejnosti a samotný autor článku za něj nenese odpovědnost, která by měla vyústit v povinnost zveřejnit dodatečné sdělení.⁹⁹

⁹⁵ MACIÁ-BARBER, Carlos a María-Ángeles GALVÁN-ARIAS. *Presumption of innocence and journalistic ethics: the Aitana case*, s. 369.

⁹⁶ Zákon č. 46/2000 Sb., zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁷ Též řízení ve věci přestupků nebo správních deliktů.

⁹⁸ Konkrétně v §15 tiskového zákona

⁹⁹ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 17. 2. 2004, sp. zn. III. ÚS 73/02.

6.3 Poskytování informací o soudním řízení

V souvislosti s čl. 17 LZPS jsou státní orgány a orgány územní samosprávy povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Toto ustanovení se kromě zákona o svobodném přístupu k informacím promítá i do trestního řádu,¹⁰⁰ potažmo trestního zákoníku, a to v souvislosti s poskytováním informací o probíhajícím trestním řízení. Úprava tohoto institutu prošla poměrně výraznou novelou, která vedla k vložení nových ustanovení do trestního řádu a také ke vzniku nového trestného činu. Tato ustanovení jsou často nazývána „náhubkový zákon“.

Dle §8a mají orgány činné v trestním řízení dbát na to, aby neohrozily objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení, nezveřejnily o osobách zúčastněných na trestním řízení údaje, které přímo nesouvisí s trestnou činností, a aby neporušily zásadu presumpce nevinny, přičemž v tomto případě odkazuje trestní řád na své ustanovení §2 odst. 2, kde je presumpce nevinny zakotvena. Dále mají orgány činné v trestní řízení dbát na ochranu osobnosti a soukromí osob mladších 18 let. V těchto mezích poskytují orgány informace o své činnosti veřejným sdělovacím prostředkům a to s tím, že v přípravném řízení nesmějí zveřejnit informace umožňující zjištění totožnosti osoby, proti které se vede trestní řízení, poškozeného, zúčastněné osoby a svědka.

§8b stanoví, že nikdo nesmí v souvislosti s trestným činem spáchaným na poškozeném jakýmkoli způsobem zveřejnit informace umožňující zjištění totožnosti poškozeného, který je osobou mladší 18 let nebo vůči němuž byl spáchán jeden či více trestných činů. Gramatickým a systematickým výkladem lze dovodit, že pořadím osob zákonodárce stanovil také pořadí významu osob, které mají být před zveřejněním totožnosti chráněny, zvláštní důraz je tedy kladen na osoby mladších 18 let.¹⁰¹ Trestné činy dle §8b zákon dále taxativně vymezuje, přičemž se jedná například o trestný čin vraždy nebo zabití. §8d stanovil, že informace, jejichž poskytování trestní řád upravuje, lze v nezbytném rozsahu zveřejnit pro účely pátrání po osobách, pro dosažení účelu trestního řízení nebo odůvodňuje-li to veřejný zájem, pokud převažuje nad právem na ochranu soukromí dotčené osoby. Vzhledem k poměrně nestabilnímu definování pojmu veřejný zájem je tak tedy spíše na daném médiu, případně později na soudu, jestli v daném případě shledá veřejný zájem veřejnosti na získání

¹⁰⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰¹ HERCZEG, Jiří. *Média a trestní řízení*, s. 36.

informací o dané kauze, které se týkají identifikačních údajů poškozeného, ale i pachatele či obviněného.

Problematikou poskytování informací o trestním řízení se kromě národních právních řádů zabývají i subjekty mezinárodního práva, mezi nimi například Rada Evropy. Ta vydala prostřednictvím výboru ministrů Doporučení členským státům ve věci poskytování informací o trestním řízení médiím,¹⁰² ve kterém zakotvila 18 zásad, podle nichž doporučila členským státům postupovat, zakotvit je do svého právního řádu a upozornit na ně justiční a policejní orgány. Výbor se v těchto zásadách snažil vypořádat s kolizí práva na svobodu projevu, práva veřejnosti na informace a práva na spravedlivý proces. Dle výboru se jedná o protichůdné zájmy, mezi kterými musí být v každém individuálním případě udržena rovnováha.

6. 4 Postavení poškozeného

V souvislosti s trestním řízením není ve vztahu k médiím problematickou pouze pozice obviněného, ale i poškozeného. Na rozdíl od pachatele se poškozený nestává součástí trestného činu dobrovolně. Poškozenému je trestným činem způsobena újma, která může být primární a sekundární. Primární újma je obligatorní a má přímou souvislost s trestným činem, sekundární újma je fakultativní, nicméně často převyšuje újmu primární. Tato sekundární viktimizace není přímým následkem trestného činu, ale je následkem reakcí na tento trestný čin, přičemž tyto reakce mohou pocházet od pachatele (například vyhrožování oběti), od orgánů činných v trestním řízení, případně ze sociálního prostředí.¹⁰³ Sociálním prostředím se rozumí kromě reakce blízkého okolí oběti také mediální prostředí, vzhledem k charakteru své práce se tedy nyní budu věnovat sekundární viktimizaci zejména v souvislosti s medializací případu.

Nešetrným přístupem médií k informování o případu může být oběť velmi významně sociálně stigmatizována, proto je zapotřebí mimo jiné regulovat množství a druh zveřejňovaných informací. Cílem normativních ustanovení je tak maximálně omezit okruh informací, jež mají být poskytovány veřejnosti o oběti, kterou je potřeba chránit.¹⁰⁴ Vymezení osoby, která se může cítit být sekundárně viktimizována, je nutné omezit pouze na

¹⁰² Recommendation Rec (2003) 13 of the Committee of Ministers to member states on the provision of the information through the media in relation to criminal proceedings [online]. Council of Europe [online] [cit. 12. 12. 2015]. Dostupné z: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=51365>

¹⁰³ NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Josef a kol. *Kriminologie*, s. 158.

¹⁰⁴ HERZEG, Jiří. *Poskytování informací o trestním řízení a ochrana soukromí poškozeného*. Trestní právo, s. 4-10.

osoby fyzické, protože jen tyto dokážou újmu vnímat subjektivně. U osob právnických k sekundární viktimizaci nedochází. K vymezení pojmu oběť hovoří zákon o obětech trestných činů. Zde je používána zásada presumpce statusu oběti, dle níž je třeba za oběť považovat každou osobu, která se cítí být obětí spáchaného trestného činu, nevyjde-li najevo opak či nejde-li zcela zjevně o zneužití postavení oběti. Na postavení oběti přitom nemá vliv, jestli byl nebo nebyl pachatel zjištěn či odsouzen.¹⁰⁵

Chybný přístup médií k popisu samotného případu může u oběti vyvolat posttraumatický stres a prostřednictvím médií si pak vše prožívají znovu a znovu.¹⁰⁶ Reportování o trestném činu je tedy nutné přizpůsobit jeho povaze a typu tak, aby byly informace o trestném činu sdělovány nejen fakticky správně, ale i citlivě vůči osobě poškozeného. Častým prvkem sekundární viktimizace je také zveřejňování informací, které umožňují identifikovat osobu poškozeného,¹⁰⁷ případně jeho rodinu, blízké, zaměstnání apod. Tento přístup tak může být pro poškozeného velmi zraňující a může výrazně ovlivňovat jeho budoucí život a případný návrat do společnosti. Je tedy nutné kromě procesních práv přiznávat i poškozenému právo chránit se před újmou způsobenou reakcemi na trestný čin.

6. 5 Postavení obviněného

Presumpce nevinny nemusí být porušena pouze explicitním konstatováním, že jde o pachatele, ještě před tím, než je pravomocně odsouzen. Stačí, pokud je tato situace v článku naznačena a celkové vyznění novinářského výstupu je negativní pro obviněného, respektive jeho vinu, přestože to v samotném článku není výslovně vyjádřeno. Významným prvkem je titulky, který by v ideálním případě měl být konkrétní, srozumitelný a logický. Pokud je jeho vyznění, nepřesné a nejasné, může být zavádějící, snažící se ohromit čtenáře a uchylující se k hodnotovým soudům, týkajícím se mimo jiné viny obviněného. Podobně uvážlivě je třeba přistupovat k vykřičníkům a otazníkům.¹⁰⁸

Zavádějící mohou být i fotografie, respektive mohou být způsobilé k ovlivnění názoru čtenáře. Z tohoto důvodu například francouzská legislativa zakazuje fotografie, které

¹⁰⁵ §3 odst. 1 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a dále důvodová zpráva k zákonu č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů.

¹⁰⁶ KYSELA, Jan a Jana ONDŘEJKOVÁ. *Jak se píše o soudech a soudcích: soudní moc v mezioborové perspektivě*, s. 179

¹⁰⁷ Viz výše.

¹⁰⁸ ČUŘÍK, Jaroslav. *Vývoj zpravodajství v tištěných a online médiích*. In: ČUŘÍK, Jaroslav. *Nové trendy v médiích*, s. 52.

zobrazují člověka s pouty na ruku před tím, než je pravomocně uznán vinným, tedy například i při příchodu do soudní síně. Podle francouzského zákonodárce obraz člověka s pouty na ruku vyvolává v publiku myšlenku, že pokud je člověk spoutaný, je to zřejmě z důvodu jeho nebezpečnosti pro společnost a tato situace tak ve čtenáři pocit, že je spoutaný člověk vinný, a tím je zasaženo do jeho práva na presumpci nevinu. Proto mívají obvinění přes spoutané ruce například oblečení, složku, nebo je tato část fotografie rozmazaná.¹⁰⁹

¹⁰⁹ MACIÁ-BARBER, Carlos a María-Ángeles GALVÁN-ARIAS. *Presumption of innocence and journalistic ethics: the Aitana case*, s. 18.

7. Rozbor mediální kauzy

Cílem této části mé práce bylo vybrat a stručně obsahově rozebrat vybrané články týkající se některé z mediálních kauz v českém prostředí, a na těchto článcích poukázat na zásadu presumpce nevinny, respektive způsoby reportování, kterými může být shledávána za porušenou. Charakteristika, kterou v této části práce nabídnu, je vzhledem ke svému rozsahu pouze čistě ilustrativní, neboť rozsah práce mi neumožňuje konstruovat vypovídající výzkumný vzorek. Cílem tohoto rozboru je představit postupy, které vybrané médium použilo při reportování o soudním řízení a na nich aplikovat teoretické poznatky z předchozích částí práce se zaměřením na možné porušení presumpce nevinny.

7.1 Výběr mediální kauzy

Prvním krokem byl výběr mediální kauzy. V České republice prozatím nemůžeme mluvit o velikosti kauzy typu O. J. Simpsona, nicméně výběr byl omezen na významnější kauzy, které zaujaly společnost a byly pokryty médii. Vzhledem k co největší aktuálnosti informací byl výběr omezen na kauzy za posledních 5 let, zejména proto, aby ilustrované závěry odpovídaly současné situaci v médiích. Do tohoto výběru spadalo několik trestních řízení, ale výběr byl zúžen na řízení, ve kterých se jedná o obvinění z trestného činu v hlavě I. zvláštní části trestního zákoníku,¹¹⁰ tedy z trestného činu proti životu a zdraví, a to z toho důvodu, že tyto řízení často vyvolávají emotivní nálady ve společnosti, jak bylo uvedeno v kapitole věnující se požadavkům na informování o soudních řízeních. V těchto kauzách je tedy možné očekávat razantnější přístup médií, který je vhodný pro to, aby bylo možné ilustrovat případné chyby v reportování médií.

Z vyhledaných kauz byla zvolena kauza Kramný. Toto řízení bylo médii pokryto velmi důkladně, vyvolalo velké emoce ve společnosti a splňuje veškeré atributy, které byly pro výběr zvoleny – tedy velikost mediální kauzy, aktuálnost a trestní řízení s obviněním z trestného činu dle hlavy I. zvláštní části trestního zákoníku (zde vražda). Negativním faktorem ve výběru je jednoznačně fakt, že řízení je prozatím neukončeno, nicméně práce se snaží pokrýt alespoň dosavadní dění v této věci.¹¹¹

¹¹⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹¹ Bezprostředně před odevzdáním této práce došlo k nepravomocnému odsouzení Petra Kramného soudem prvního stupně, Kramný podal odvolání.

7.2 Výběr média

Dalším krokem byla volba média, ze kterého budou pocházet zkoumané články. Výběr byl omezen pouze na tištěná média a to z důvodu dostatečné celkové koherence vzorku. V případě, že by byl zvolen jak tisk, tak například televize a on-line, došlo by vzhledem k rozdílným charakteristikám těchto typů médií k roztržení vzorku. Vzhledem k rozsahu práce bylo vhodnější zvolit pouze jeden typ média.

Z tištěných médií byly zvoleny celostátní deníky, a to zejména díky jejich široké dostupnosti, zásluhou které lze předpokládat, že budou mít velký dosah. Dále jsem se rozhodla pro zvolení bulvárního deníku a to z důvodu toho, že rešerší článků ze systému Anopress se ukázalo, že články z těchto médií jsou mnohem náchylnější k porušování presumpce nevinny, případně k méně etickému přístupu k informacím. Vzhledem k tomu, že články byly vybírány za účelem ilustrování možných chyb, bylo vhodnější vybrat tento typ tištěných médií. Z bulvárních deníků byl zvolen deník Blesk, a to vzhledem k tomu, že dlouhodobě figuruje jako nejčtenější deník¹¹² a měl tak největší dosah na čtenářskou obci, dá se tedy předpokládat větší vliv na čtenáře.

Jak již bylo zmíněno v předchozí části, byly zvoleny pouze články z tiskové verze Blesku. K ilustraci rozsahu pokrytí kauzy ale doplňuji, že on-line verze tohoto deníku poskytovala oproti tiskové verzi více výstupů týkajících se této kauzy, mimo jiné také zpravodajství přímo ze soudní síně.¹¹³

7.3 Výběr článků

Za konfrontace srovnání článků Blesku jsem jako srovnávací články použila zpravodajství poskytované Českou tiskovou kanceláří (dále jen „ČTK“). Vzhledem k charakteristice ČTK¹¹⁴ jsem z těchto článků vycházela za účelem srovnání faktů poskytovaných deníkem Blesk s fakty poskytovaným právě ČTK.

Obdobím, ve kterém byly rozebírané články hledány, bylo období od 30. 6. 2013 (den úmrtí Moniky a Kláry Kramných) do 19. 12. 2015 (skončení druhého kola soudních jednání).

¹¹² *Odhady čtenosti tisku – MEDIA PROJEKT*. [online]. Unie vydavatelů, 2015. [cit. 12. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.rocenkaunievydavatelu.cz/2015/index.php?akce=ctenost&tg=1>

¹¹³ Např. *Soud s Petrem K. ONLINE: Kramný Monice platil za sex, ukázal křížový výslech!* [online]. CZECH NEWS CENTER, publikováno 29. 6. 2015 [cit. 12. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/327748/soud-s-petrem-k-online-kramny-monice-platil-za-sex-ukazal-krizovy-vyslech.html>

¹¹⁴ „Posláním tiskové kanceláře je poskytovat objektivní a všestranné informace pro svobodné vytváření názorů.“ In: §2 odst. 1 zákona 517/1992 Sb., o České tiskové kanceláři.

Pro vyhledávání byla použita různá klíčová slova, přičemž ze začátku kauzy se více objevovalo klíčové slovo „Egypt“, protože byl akcentován fakt, že se jedná o úmrtí v zahraničí, ke konci zvoleného období ustupoval tento fakt do pozadí a hlavními vyhledávacími nástroji se stala klíčová slova „Kramný“, „Monika“ a „Klára“.

Veškeré články z deníku Blesk byly vyhledány pomocí systému Anopress.

7. 4 Chronologie případu

30. července 2013 - V hotelovém pokoji v egyptské Hurgadě byla nalezena těla českých turistek (36letá žena a její dcera). Manžel, respektive otec, tvrdí, že celá rodina trpěla žaludečními potížemi. Egyptská policie mu zabavuje pas.

8. srpna 2013 – Ostatky zemřelých byly převezeny do Ostravy, Ústav soudního lékařství bude těla znovu pitvat.

31. října 2013 – Petr Kramný se vrací zpět do ČR.

18. února 2014 – Petr Kramný je obviněn z dvojnásobné vraždy.

20. února 2014 – Petr Kramný je vzat do vazby.

25. dubna 2014 – Kriminálníisté uzavírají případ s tím, že ženy byly zavražděny elektrickým proudem.

12. května 2015 – Státní zástupce předává obžalobu.

29. června 2015 – Začíná soudní jednání.

10. září 2015 – Začíná druhá část přelíčení.

5. listopadu 2015 – Začíná další část soudního jednání, to je odročeno z důvodu rozporů ve znaleckých posudcích obhajoby a obžaloby.

18. prosince 2015 – Revizní posudek potvrzuje tvrzení obžaloby, jednání jsou odročena na leden 2016.

7. 5 Rozbor článků

Ilustrační články jsem z důvodu pokrytí celého případu zvolila z různých časových období, články jsem vyhledávala vyhledávacími nástroji zmíněnými výše. Samotné články se nacházejí v přílohách mé práce.

Vzhledem k povaze této práce by bylo vhodné srovnat vybrané články z deníku Blesk s etickým kodexem tohoto média. Deník je vydáván vydavatelstvím CZECH NEWS CENTER a.s., které uvádí, že má etický kodex, ve „kterém se zavázalo dodržovat vysoké etické standardy ve všech svých aktivitách“.¹¹⁵ Samotný text etického kodexu není volně dostupný a nebyl poskytnut ani na žádost. Z tohoto důvodu se při rozboru článků nemohu obracet přímo na etický kodex deníku Blesku a při případném srovnání budu využívat etický kodex Syndikátu novinářů, který byl již v této práci zmíněn.

Při rozboru článku bylo vycházeno z předpokladu, že Blesk své články zpracovává jako zpravodajské, nikoliv publicistické. Přestože v dnešní době se rozdíl mezi těmito dvěma žánry stírají, vycházela jsem z toho, že Blesk své články uvádí jako zpravodajské a dále ze základních znaků zpravodajství, které články ve velké míře splňují.¹¹⁶ Články jsou tedy hodnoceny z pohledu zpravodajských hodnot, které mimo jiné mají udržovat názorovou neutralitu.

7. 5. 1 Období před obviněním

Deník Blesk se začal případu věnovat téměř okamžitě, článek o události vyšel druhý den, tj. 31. července 2013. Vzhledem k ranému stadiu případu a nedostatku informací byl podstatným zdrojem samotný Petr Kramný a jeho vyjádření pro média. Blesk se začal poměrně rychle věnovat i detailům případu, jako jsou majetkové poměry, intimní vztah mezi manželou, věcem zemřelých apod.

Dne 9. srpna. 2013 se na titulní straně deníku objevil titulek „ON LŽE!“ (Příloha č. 1) s krátkým textem a odkazem dovnitř deníku, kde se nacházel článek „On nemluví PRAVDU!“ (Příloha č. 2). Za problematické v tomto případě považuji už titulky, které použitím velkých písmen a vykřičníků vyvolávají ve čtenáři naléhavý pocit, že jde o opravdu závažnou záležitost, ve které je již zcela jasné, že Petr Kramný uvádí nepravdivé údaje. Blesk také

¹¹⁵ Etický kodex. [online]. CNCENTER.cz [cit. 12. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.cncenter.cz/clanek/1325/eticky-kodex>

¹¹⁶ Např. používání domicilu. Srov. ČUŘÍK, Jaroslav. *Vývoj zpravodajství v tištěných a online médiích*. In: ČUŘÍK, Jaroslav. *Nové trendy v médiích*, s. 42.

uvádí, že se ministerstvo „pustilo do otce mrtvé rodiny“, přičemž tato formulace nutí čtenáře k pocitu, že jde o jasný a razantní nesouhlas s tvrzeními Kramného. Do souvislosti s tímto tvrzením pak dává Blesk fakt, že „kriminálka okamžitě nařídila novou pitvu“, což pro čtenáře vyznívá tak, že pitva byla nařízena v návaznosti na údajná nepravdivá tvrzení Kramného.

V textu je uvedeno, že české úřady oficiálně zpochybnili slova Petra Kramného, uvedly, že si vymýšlí, a dále že vyvrátily téměř vše, co Kramný v rozhovoru pro televizi sdělil. Ze samotného vyjádření mluvčí ministerstva zahraničí ale nevyplývá, že by uvedla takovéto informace, kdy pouze uvedla, jakou podporu Kramnému nabízejí spolu s uvedením, že se nechce dostávat do „konfrontace“. Jde tedy o rozpor v tvrzeních, kterým se deník snaží vyvolat ve čtenáři pocit, že téměř vše, co Kramný uvádí o smrti svých blízkých, je nepravda, a tím vyvolávají ve čtenáři pocit, že jeho vyjádřením nelze věřit.

V další části článku se k fotkám rodiny z dovolené vyjadřuje expertka na řeč těla, přičemž její hodnocení vyznívá negativně pro osobu Kramného. Všechna její hodnocení jsou ovšem uvedena jako přímá řeč, nelze tedy hodnotit případné pochybení redaktora, týkající se hodnotového soudu.

Celý článek vyznívá poměrně negativně pro osobu Petra Kramného, přičemž není dán prostor žádnému zdroji, který by se vyjadřoval k věci ze strany Kramného, například on samotný a jeho vyjádření k údajným lžím, případně jeho rodina, přátelé apod.). Chybějící zdroj z druhé strany názorového spektra není žádným způsobem ospravedlněn a vysvětlen. K přímému porušení principu presumpce neviny dle mého nedošlo, nicméně tvrzení zde uvedená by mohla být způsobilá k narušení osobnostních práv, dobré pověsti a cti, a tím by mohlo být nepřímo zasaženo na presumpce neviny Petra Kramného.

7. 5. 2 Období po obvinění

Dne 14. května 2015 vyšel v Blesku článek „*Vraždu Moniky a Klárky dokazuje 5000 stran!*“ (Příloha č. 3), přičemž tento článek byl přímou reakcí na oznámení státního zástupce o předání obžaloby. Ke srovnání jsem v této věci použila výstup z ČTK ze dne 12. 5. 2015, který reaguje na stejnou informaci (Příloha č. 4).

V titulku článku je opět využit vykřičník, který vzbuzuje naléhavost a snaží se upoutat pozornost čtenáře na velký počet stran, který dle Blesku „dokazuje vraždu“. Jde o poměrně nepřesné sdělení, neboť počet stran odkazuje spíše k celému vyšetřovacímu spisu, který nutně

nemusí prokazovat vraždu, titulek tak ve čtenáři vzbuzuje pocit, že důkazy proti Kramnému zabírají 5000 stran.

Předposlední odstavec článku z Blesku se věnuje stejné situaci, jako poslední odstavec výstupu z ČTK, tedy vazba Petra Kramného a nařízení hlavního líčení. Níže uvádím formulaci z výstupu ČTK:

„Ve vazbě je Kramný od loňského února. V červnu úřadům vyprší lhůta jeho vazebního stíhání během přípravného řízení.“

Formulace z Blesku:

„Petr K., který od loňského února sedí v base, obžalobou zřejmě ztratil šanci, že by mohl být v červnu propuštěn z vazby. Přidělená soudkyně ho nyní může »věznit« až do roku 2019!“

Blesk použil slova „v base“ a „věznit“, která vzbuzují dojem, že je Kramný již ve výkonu trestu odnětí svobody, přičemž v dané chvíli byl pouze ve vazbě. Jedná se tedy o nepřesně podanou informaci, která tak může ve čtenáři vyvolat dojem, že Kramný je opravdu vinný a opravdu je ve vězení. Stejný dojem vyvolává tvrzení o soudkyni, která ho dle Blesku může věznit (respektive držet ve vazbě), protože z tohoto tvrzení vyplývá, že soudkyně takto může učinit bez dalších podmínek a pouze ze své vůle, přičemž takovéto tvrzení není pravdivé. Podle Blesku dále Kramný zřejmě „ztratil šanci“ na propuštění z vazby, což je také nepřesné sdělení, vyvolávající zdání, že Kramný již ve vazbě, případně dle Blesku ve vězení, zůstane až do roku 2019.

V této situaci se opět nejedná o přímé porušení principu presumpce nevinny, nicméně stejně jako v předchozím případě článek vyznívá negativně pro osobu Petra Kramného, přičemž v tomto případě vyvolává ve čtenáři pocit, že Kramný bude ve „vězení“ ještě dlouhou dobu. Kramného vina zde není explicitně vyjádřena, nicméně opět zde nefiguruje zdroj z druhé strany názorového spektra, ale pouze tvrzení státního zástupce.

7. 5. 3 Začátek soudního řízení

Dne 29. 2015 se Krajský soud začal případem zabývat. Pro účel rozboru byl z Blesku vybrán článek, který vyšel dne 30. 6. 2015 (Příloha č. 5), a z databáze ČTK zpráva ze dne 29. 6. 2015 (Příloha č. 6). Oba dva výstupy bezprostředně reagují na první den soudního jednání.

Blesk použil titulku „*Placený sex s manželkou?!*“, přičemž formulace titulku z ČTK je „*Kramný odmítá vinu za smrt ženy a dcery, soud pokračuje v úterý*“. Blesk se tedy zcela jistě v reportování soustředil na jiné aspekty dané situace a k zaujmutí čtenáře použil slovo „sex“, které navíc ve spojení „placený sex“ vyvolává kontroverzi, která čtenáře zajímá. Jako problematické hodnotím také použití otazníku a vykřičníku společně, neboť takovéto spojení vyvolává pocit naléhavosti. Zcela určitě se nejedná o opatrné a zodpovědné použití interpunkčních znamének-

Pokud budeme vycházet z Čuříkova tvrzení, že perex je text obsahující obvykle shrnutí obsahu článku nebo jeho samostatný úvod umístěný pod titulkem,¹¹⁷ je nutné jako perex hodnotit následující část článku: „*Může chlap myslet na smrt manželky a dcery a gelovat si přitom vlasy? Můžou jeho ústa prohlašovat: »raději vlastní smrt, než ublížit svým holkám« a usmívat se? Může »platit« manželce za sex? Petr K. (37), který se včera začal zpovídat z dvojnásobné vraždy svých nejbližších, by na to odpověděl: Ano, může!*“

Jako nejdůležitější na začátek zprávy si tedy deník Blesk vybral poměrně zavádějící skutečnosti, které podsouvají čtenáři názor, že se obviněný celé situaci usmívá, stará se pouze o svůj vzhled a nikoliv o smrt manželky a dcery apod. Vzhledem k tomu, že je tato část umístěna na začátku článku, bude čtenáře toto preferované čtení provázet celým článkem, který pak získává negativní nádech.

Problematická je i formulace „*začal se zpovídat z dvojnásobné vraždy*“, neboť slovo zpověď je definováno jako vyznání, případně jako vyjádření svých zážitků¹¹⁸ a ve spojení „*zpověď z vraždy*“ působí jako by šlo o přiznání pachatele, jakoby se vyznával z činu. Není zde explicitně řečeno, že obviněný je vrahem, nicméně zcela jistě tato formulace tak na čtenáře působí.

Následují vyjádření, které sdělují, že „*kdo čekal zlomeného člověka, byl překvapen*“ neboť se dostavil „*s upravenými vlasy, v nové košili, moderních džínsech*“ a „*v koutcích rtů se mu usadil úsměv*“, navazují na výše uvedené preferované čtení a podporují dříve nastolený názor.

¹¹⁷ ČUŘÍK, Jaroslav. *Vývoj zpravodajství v tištěných a online médiích*. In: ČUŘÍK, Jaroslav. *Nové trendy v médiích*, s. 43.

¹¹⁸ Internetová jazyková příručka[online]. Ústav pro jazyk Akademie věd ČR, v. v. i. [cit. 12. 12. 2015]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=zpov%20C4%9B%20C4%8F>

Oproti klasickým pravidlům pro zprávu v tomto případě Blesk zvolil pro určité části zprávy nadpisy, přičemž jedním z nich je tvrzení „Zbabělý vrah“. Vztahuje se k výrokům státního zástupce, jehož přímá řeč následuje. V nadpise nicméně není uvedena přímá řeč, ani skutečnost, že jde o vyjádření jiné osoby. Zmíněný text je navíc graficky zvýrazněn, může tedy vyznívat jako tvrzení faktu. V případě explicitního vyjádření, že obviněný je vrahem, navíc v kontextu článku negativně laděného vůči osobě obviněného, jde samozřejmě o porušení principu presumpce nevinny.

7. 5. 4 Závěrečná fáze soudního řízení

Jak bylo již vysvětleno výše, v době dokončení této práce nebylo soudní řízení skončeno, proto byl v této části vybrán článek, který reflektuje fázi soudního řízení, která předcházela dokončení práce.

Vybrán byl článek Blesku ze dne 19. 12. 2015. „Petr K.: Krok od 30 let vězení, 3 hodiny DŮKAZŮ, jak je zabil!“ (Příloha č. 7). Opět shledávám problematické použití vykřičníku, jak je již opakovaně uváděno výše. Dále je nutno analyzovat spojení „krok od 30 let vězení“, přičemž Blesk tvrzení zřejmě odvodil z citace státního zástupce, který navrhl trest 30 let odnětí svobody. Je nutné si v této situaci uvědomit, že mezi návrhem trestu státním zástupcem a pravomocným odsouzením obviněného existuje určitá procedura, kterou lze jen velmi těžko definovat jako „krok“. Tvrzení předložené Bleskem je tedy nepřesné a zavádějící, a tím porušuje zásadu neodchylovat se věcně od pravdy tak, jak je uvedena v etickém kodexu Syndikátu novinářů.¹¹⁹ Tvrzení vyvolává ve čtenáři pocit, že je 30 let trestu odsouzení svobody téměř jistých, přičemž ve věci zatím nebylo rozhodnuto ani o vině obviněného, natož o trestu. Nejedná se o explicitní porušení principu presumpce nevinny, ale toto tvrzení je dle mého způsobilo do práva obviněného zasáhnout.

Druhá část „3 hodiny důkazů, jak je zabil!“ by mohla být charakterizována podobně jako část první. Jednalo se sice o dokazování, nicméně v této fázi řízení není vina obviněného prozatím řečena, nelze tedy říci že „je zabil“. S ohledem na právní stránku věci je nutné si uvědomit rozdíl mezi pojmem důkaz v soudním řízení a pojmem důkaz v běžném životě. V soudním řízení se jedná o prostředky, kterými lze zjistit skutečný stav věci. Soud rozhoduje, které z navrhovaných důkazů provede a které jsou pro řízení relevantní.¹²⁰ V běžném životě je

¹¹⁹ *Etický kodex* [online]. Syndikát novinářů ČR z. s., 2015 [cit. 17. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.syndikat-novinaru.cz/etika/kodex/>

¹²⁰ §120 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

za důkaz považován souhrn důvodů či skutečností potvrzující nějaký úsudek,¹²¹ pro obyčejného člověka tvrzení, že jsou zde důkazy, potvrzuje pravdivost dané situace. V soudním řízení ale důkaz nutně nemusí znamenat vinu obviněného. Toto tvrzení tak lze posoudit jako nepřesnost, který je schopná zmást, případně oklamat čtenáře a přesvědčit ho o tom, že obviněný je prohlášen za vinného. Je možné, že nepřesnosti tohoto typu jsou způsobeny neznalostí či nepochopením samotné situace redaktorem, nicméně v zájmu profesionality by k takovýmto chybám nemělo docházet.¹²²

V další části článku jsou pak opět použity nadpisy pro různé odstavce, ve kterých je uváděna zejména přímá řeč. Autor článku se tak zbavuje odpovědnosti za jejich výroky či za případné porušení presumpce nevin, protože, jak již bylo uvedeno v práci dříve, uvedení přímé řeči postačí pro vyvázání se z odpovědnosti za tyto výroky.¹²³

7. 5. 5 Shrnutí reportování o případu Kramný

Deník Blesk za sledované období vydal velké množství článků týkajících se této kauzy a z tohoto množství lze vysledovat některé jim shodné znaky. Blesk hojně využívá postupy infotainmentu, kdy požadavek zábavnosti (entertainment) převažuje nad informační kvalitou (information).¹²⁴ Tyto tendence lze vysledovat v použití detailů a zpracování článků.¹²⁵ Poměrně často se také zaměřoval na soukromí obviněného, ale i rodiny zemřelých, kdy vzhledem k povaze případu může dojít takovýmto zpracováním k újmě blízkých, podobné sekundární viktimizaci.

Jak již bylo uvedeno v samotných rozborech, v člancích ve většině případů nedocházelo k explicitnímu porušení principu presumpce nevin, nicméně bylo zde nalezeno několik míst, kde byla presumpce nevin porušena nepřímo. Zároveň byly články směřovány k negativnímu postoji k obviněnému, preferované čtení směřovalo k názoru, že je obviněný vinný, což sice nebylo přímo řečeno, ale uváděná tvrzení k tomuto názoru přispívala. Nejednalo se o ojedinělé tvrzení, ale šlo o určitou linku prolínající se případem od začátku sledovaného období. Vzhledem k tomu, že opakování má potvrzující funkci, mají příjemci

¹²¹ *Internetová jazyková příručka*[online]. Ústav pro jazyk Akademie věd ČR, v. v. i. [cit.

12. 12. 2015]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=d%C5%AFkaz>

¹²² BURGR, Rudolf, Jaroslav ČUŘÍK a Lenka WACHKOVÁ-CÍSAŘOVÁ. *Novinářské minimum (stručná příručka)*, s. 7.

¹²³ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 17. 2. 2004, sp. zn. III. ÚS 73/02.

¹²⁴ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*, s. 186.

¹²⁵ Např. v článku ze dne 30. 6. 2015 „*Proces roku se koná v čísle 7...*“ (Příloha č. 8) bylo použito v zpracování jako filmu či divadelní hry – tedy uvedení jednotlivých rolí s jejich krátkým popisem s důrazem na jejich chování, případně výraz ve tváři.

tendenci akceptovaný obsah přijmout a uvěřit mu,¹²⁶ což je v případě názoru, který nabourává princip presumpce nevinny, problematické, neboť jde o narušení práva na spravedlivý proces.

V každém mediovaném materiálu je zpravidla celá řada možných sdělení, záměrných i nezáměrných.¹²⁷ Novinář si tak v případě psaní kromě explicitních vyjádření musí hlídat i celkové vyznění svého výstupu, neboť ani toto by nemělo porušovat základní pravidla, včetně presumpce nevinny. Součástí toho, co média nabízejí, je i sdělení, že předkládané výstupy jsou správné. Média mají moc nabízet představu, že „takhle se věci mají“. Tato naturalizace nepoučenému příjemci do značné míry komplikuje možnost rozkrývat, co mu média vlastně nabízejí, neboť sdělované hodnoty jsou v hávu přirozenosti jen podsouvány.¹²⁸

Ve výsledku lze říci, že přístup Blesku ke zpracování celého případu porušoval etické principy, stejně jako byl způsobilý zasáhnout jak do osobnostních práv, tak do principu presumpce nevinny. Autoři textů se snažili nevyjadřovat názor o vině explicitně, ale podsouvají ho čtenáři prostřednictvím způsobu reportování, volenými postupy a výrazy.

¹²⁶ BURTON, Graeme a Jan JIRÁK. *Úvod do studia médií*, s. 156.

¹²⁷ Tamtéž, s. 280

¹²⁸ BURTON, Graeme a Jan JIRÁK. *Úvod do studia médií*, s.282

Závěr

Jak již bylo v předkládané práci několikrát řečeno, presumpce nevinny je součástí práva na spravedlivý proces. Tato zásada nebyla součástí procesních postupů vždy, ve středověku ovládala řízení naopak presumpce viny. Až postupem času se vyvinul požadavek považovat obviněného za nevinného až do té doby, než bude pravomocně rozhodnuto o vině, který je dnes považován za součást souboru pravidel a práv, které jedinci garantuje moderní demokratická společnost. Stát, který sám sebe považuje za demokratický, by měl zajistit, aby při jeho soudních řízeních byla takto daná pravidla dodržována.

Tisk hraje v moderní demokratické společnosti také důležitou roli, ze své pozice je totiž schopen upozorňovat nejen na situace, které jsou sankcionovány i prostřednictvím soudů, ale zejména na excesy, které soudy nejsou postiženy, případně na situace, které nejsou soudy zvládnuty. Pokud chce tisk fungovat jako kritik veřejného dění, potažmo soudní soustavy, měl by sám veškerá pravidla a zásady dodržovat. V souvislosti se vzrůstající oblibou bulvárního tisku a stíráním rozdílů mezi bulvárním a seriózním tiskem ale média často ustupují od základních novinářských pravidel a tak může dojít i k porušení tak základních zásad, jako je presumpce nevinny.

Vzrůstající počet takových situací byl jedním z důvodů zvolení tohoto tématu jako tématu předkládané práce. Cílem práce bylo zejména popsat a vysvětlit teoretické pojmy, které mohou se situací porušení presumpce nevinny médií souviset. V tomto bodě se mi podařilo cíl práce naplnit, protože v první části práce jsem charakterizovala princip presumpce nevinny obecně i z pohledu právních předpisů. Dále zde byl naznačen vztah presumpce nevinny a svobody projevu, jejímž projevem je právě činnost médií, stejně jako možná souvislost porušení presumpce nevinny a zásahu do osobnostních práv, protože nepravdivé tvrzení o vině může mít vzhledem k jedinci i difamační charakter.

Charakterizovány byly i pojmy objektivita, vyváženost a jazyková neutralita, což jsou zároveň vlastnosti, které by měl mít žurnalistický zpravodajský výstup. V případě, že je porušena presumpce nevinny, je pak nasnadě, že minimálně jedna z těchto vlastností je narušena. Dalším cílem pak bylo také naznačit souvislost presumpce nevinny a mediální etiky, stejně jako ukázat postupy, kterými média o soudních řízeních informují. V této části jsem také zmínila požadavky, které na reportování tohoto typu klade zákon.

Posledním cílem práce bylo naznačené teoretické instituty ilustrovat na praktických příkladech, což jsem provedla na stručné charakteristice dvou případů ze zahraničí a dále rozbořem vybraných článků kauzy Kramný. Tímto rozbořem bylo ilustrováno, že deník Blesk, tedy vybrané médium, publikoval žurnalistické výstupy, které jsou schopné zasáhnout do presumpce nevinny obžalovaného, a to přímo i nepřimo. Výsledky rozbořu odpovídaly tomu, že se jedná o bulvární médium a byly zde nalezeny prvky, které jsou často používány médii právě tohoto typu, např. zavádějící titulky nebo expresivní jazyk, který vede čtenáře k získání negativního pocitu z osoby obžalovaného.

Vzhledem k tomu, jakou mocí média disponují, je velmi důležité, aby informace, které čtenáři předkládají, byly pokud možno pravdivé a ověřené. Touto prací jsem se snažila akcentovat fakt, že ne vždy je médii informováno korektně. Nemusí se však jednat o „pouhé“ pomluvy, ale tyto informace jsou schopny zasáhnout do základních lidských práv. V návaznosti na masovost a rychlost dokáží média ovlivňovat a formovat názory velké masy lidí. Pokud média šíří názor, který je nepravdivý a dokonce porušuje právo jiného člověka, jde o velký problém, který by neměl být přehlížen.

Použité zdroje

Knižní a časopisecké zdroje

BINKA, Bohuslav. *Média a realita, média a manipulace*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 32 s. ISBN 80-210-4199-4.

BURGR, Rudolf, Jaroslav ČUŘÍK a Lenka WACHKOVÁ-CÍSAŘOVÁ. *Novinářské minimum (stručná příručka)*, s. 7. Brno: Institut regionální žurnalistiky, 2006.

BURNS, Lynette Sheridan. *Žurnalistika: praktická příručka pro novináře*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 186 s. ISBN 80-7178-871-6.

BURTON, Graeme a Jan JIRÁK. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2001, 391 s. ISBN 80-85947-67-6.

ČUŘÍK, Jaroslav. *Nové trendy v médiích*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 239 s. ISBN 978-80-210-5825-5.

FILKA, Jaroslav. *Metodika tvorby diplomové práce: praktická pomůcka pro studenty vysokých škol*. 1. vyd. Brno: Knihař, 2002, 223 s. ISBN 80-862-9205-3.

GILES, David. *Psychologie médií*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 185 s. ISBN 978-80-247-3921-2.

HENRIKSEN, Jan-Olav a Arne Johan VETLESEN. *Blízké a vzdálené: etické teorie a principy práce s lidmi*. Vyd. 1. Boskovice: Albert, 2000, 215 s. ISBN 80-85834-85-5.

HERCZEG, Jiří. *Média a trestní řízení*. Praha: Leges, 2013, 282 s. ISBN 978-80-87576-50-2.

HERZEG, Jiří. *Poskytování informací o trestním řízení a ochrana soukromí poškozeného*. Trestní právo. 2009, roč. 14, č. 10, s. 4-10. ISSN 1214-3758.

HUNT, Darnell M. *O. J. Simpson facts and fictions: news rituals in the construction of reality*. 1st pub. Cambridge: Cambridge University Press, 1999, xii, 350 s. ISBN 0-521-62468-1.

JIRÁK, Jan. *10 let v českých médiích*. Vyd. 1. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005. ISBN 80-7178-925-9. Str. 53.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 207 s. ISBN 978-80-7367-287-4.

KIERAN, Matthew. *Media ethics: a philosophical approach*. Vyd. 1. Wstport: Praeger 1997, 168 s. ISBN 02-759-6694-1.

KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1995, 307 s. ISBN 80-

KYSELA, Jan a Jana ONDŘEJKOVÁ. *Jak se píše o soudech a soudcích: soudní moc v mezioborové perspektivě*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012, 264 s. ISBN 978-80-87576-40-3.

MACIÁ-BARBER, Carlos a María-Ángeles GALVÁN-ARIAS. *Presumption of innocence and journalistic ethics: the Aitana case*. Revista Latina de Comunicación Social. Year 2012, pp 356-387. ISSN 1138-5820.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2002, c1999, 447 s. ISBN 80-7178-714-0.

MCNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 182 s. ISBN 80-7178-840-6.

NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Josef a kol. *Kriminologie*. 3. vyd. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008. 528 s. ISBN 978-80-7353-376-8. Str. 158

OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011, 144 s. ISBN 978-80-246-1899-9.

OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. 2., dopl. vyd. Praha: Libri, 2002, 240 s., [2] s. obr. příl. ISBN 80-7277-108-6.

POUPEROVÁ, Olga. *Regulace médií*. Praha: Leges, 2010, 272 s. ISBN 978-80-87212-48-6.

REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 327 s. ISBN 80-716-8926-7.

REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*. Vyd. 1. Bratislava: Kalligram, 2010, 312 s. ISBN 978-80-8101-376-8.

WAGNEROVÁ, Eliška, Vojtěch ŠIMÍČEK, Tomáš LANGÁŠEK, Ivo POSPÍŠIL a kol. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 906 s. ISBN 978-807-3577-506.

Elektronické zdroje

Deklarace práv lidských a občanských [online]. (nedatováno) [cit. 12. 12. 2015]. Dostupné z: <http://icv.vlada.cz/assets/udalosti/Deklarace-prav-lidskych-a-obcanskych.pdf>

Etický kodex. *CNCETER.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER, a.s., (nedatováno) [cit. 12. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.cncenter.cz/clanek/1325/eticky-kodex>

Etický kodex [online]. Syndikát novinářů ČR z. s., 2015 [cit. 17. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.syndikat-novinaru.cz/etika/kodex/>

Etický kodex [online]. Česká televize, 2015 [cit. 17. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/cl-14-presumpce-neviny/>

Internetová jazyková příručka [online]. Ústav pro jazyk Akademie věd ČR, v. v. i., 2015 [cit. 12. 12. 2015]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>

Odhady čtenosti tisku – MEDIA PROJEKT. [online]. Unie vydavatelů, 2015. [cit. 12. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.rocenkaunievydavatelu.cz/2015/index.php?akce=ctenost&tg=1>

Recommendation Rec (2003) 13 of the Committee of Ministers to member states on the provision of the information through the media in relation to criminal proceedings [online]. Council of Europe, 2014 [online] [cit. 12. 12. 2015]. Dostupné z: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=51365>

Soud s Petrem K. ONLINE: Kramný Monice platil za sex, ukázal křížový výslech! [online]. CZECH NEWS CENTER, publikováno 29. 6. 2015 [cit. 12. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.bleesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/327748/soud-s-petrem-k-online-kramny-monice-platil-za-sex-ukazal-krizovy-vyslech.html>

Vývoj zkoumání účinků médií [online]. Sociologický webzin, 2008 [cit. 12. 12. 2015].
Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=302&lst=106>

Právní předpisy

Zákon č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Předpis č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.

Zákon č. 517/1992 Sb., o České tiskové kanceláři, ve znění pozdějších předpisů.

Předpis č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD.

Zákon č. 46/2000 Sb., zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, ve znění pozdějších předpisů.

Důvodová zpráva k zákonu č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů.

Všechny právní předpisy in: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12. 12. 2015]

Judikatura ESLP

Rozsudek ESLP ze dne 25. 3. 1983, č. 8660/79. Minelli proti Švýcarsku.

Rozsudek ESLP ze dne 10. 2. 1995, č. 15175/89. Allenet de Ribemont proti Francii.

Rozsudek ESLP ze dne 24. 4. 1998, č. 159/1996. Bernard proti Francii.

Rozsudek ESLP ze dne 24. 12. 2005, č. 53886/00. Tourancheau a July pro Francii.

Veškerá judikatura ESLP in: HUDOC [online]. European Court of Human Rights [cit. 12. 12. 2014]. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/>

Judikatura českých soudů

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 2. 2011, sp. zn. 30 Cdo 5021/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 914/2011.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. 30 Cdo 36/2015.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. IV. ÚS 154/97.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 8. 2. 2000, sp. zn. I. ÚS 156/99.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 17. 2. 2004, sp. zn. III. ÚS 73/02.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 17. 2. 2005, sp. zn. III. ÚS 11/04.

Veškerá judikatura Ústavního soudu a NS ČR In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12. 12. 2015].

Jmenný rejstřík

Aitana	31	Hall, Stuart	78
Binka, Bohuslav	23	Kieran, Matthew	35
Blesk	44 -52	Kramná, Klára.....	43, 47
Braun, Harland	34	Kramná, Monika	43, 47
Brown, Nicole	33	Kramný, Petr	43- 51
Burns, Lynette Sheridan	24	McNair, Brian	24
Burton, Graeme	19	Moravec, Václav	25
CZECH NEWS CENTER	45	Mundl, Petr	30, 31
Česká televize.....	29	Simpson, Orenthal James.....	33, 34
Česká tisková kancelář	44, 47	Syndikát novinářů ČR.....	27, 50
Čuřík, Jaroslav.....	49	Ulpianus	10
Goldman, Robert	33		

Přílohy

Veškeré články z Blesku pocházejí z databáze Anopress a byly vyhledány podle parametrů zmíněných výše.

Veškeré zprávy ČTK pochází z databáze ČTK.

Všechny výstupy jsou ponechány nezměněné v původní verzi tak, jak byly získány z databázi ČTK a Anopress.

Příloha č. 1 – článek Blesku ze dne 9. 8. 2013 „ON LŽE!“

Název: ON LŽE!
Zdroj: Blesk
Datum: 09. 08. 2013
Číslo: 184
Str.: 1

Otec otrávené rodiny z Egypta
Ministerstvo o jeho rozhovoru:

Oficiální zpochybnění jeho vyjádření

České úřady včera poprvé zpochybnily slova Petra K. (35) z Karviné, jemuž během dovolené v Egyptě zemřely na otravu manželka Monika (†36) s dcerou Klárkou (†8). Po více než týdnu od tragické smrti se do Česka vrátila jejich těla. A kriminálka okamžitě nařídila novou pitvu! Více čtete na str. 2 a 3

Zpracovatel: Anopress IT a.s.

Příloha č. 2 – článek Blesku ze dne 9. 8. 2013 „On nemluví PRAVDU!“

Název: On nemluví PRAVDU!
Zdroj: Blesk
Autor: (jad)
Datum: 09.08.2013
Číslo: 184
Str.: 2

Ministerstvo zahraničí se pustilo do otce mrtvé rodiny:
Záhadné úmrtí Moniky (†36) a její dcery Klárky (†8) při dovolené v Egyptě

PRAHA/HURGHADA – Od chvíle, kdy Petr K. (35) z Karviné poprvé promluvil před kamerou o smrti ženy Moniky (†36) a dcery Klárky (†8) na dovolené v Egyptě, pozastavovali se psychologové, psychiatři i kriminalisté oslovené Bleskem nad určitými prvky jeho projevu.

Nyní se k nim přidalo i ministerstvo zahraničí. Uvedlo, že Petr K. si vymýšlí. Mluvčí úřadu vyvrátila téměř vše, co otec mrtvé rodiny prohlásil v rozhovoru pro TV Nova.

"Od 5. srpna, kdy mi byl navrácen pas a sděleno, že nesmím vycestovat, od té doby mě nikdo z české strany nekontaktoval. Z české strany nemá nikdo o mě zájem," tvrdil Petr K. na obrazovce. Také popisoval, že má zhruba už jen 3000 Kč a kvůli tomu, aby ušetřil, kupuje si jenom vodu na pití.

Jeho slova ministerstvo šokovala. "Nechci se dostávat do žádné konfrontace, nicméně musím konstatovat, že náš úřad nabízí muži od počátku nejširší rozsah konzulární služby. Nabízíme podporu jak právní, tak možnosti pomoci, kdyby měl finanční problémy. Zatím ale na žádnou z našich nabídek nereagoval," řekla Blesku mluvčí ministerstva zahraničí Johana Grohová.

Rozhodně prý není pravda, že by s Petrem K. nikdo nekomunikoval. "Paní konzulka je s ním prakticky denně v telefonickém kontaktu," dodala Grohová.

Pomoc mu nabízíme, odmítá ji...

rakve v Česku: Nová pitva

OSTRAVA (iža) – Dvě rakve s tělesnými ostatky Moniky a její dcery Klárky byly včera převezeny do Ostravy. "Vrchní komisař moravskoslezské policie nařídil soudní pitvu zesnulých. Úkon bude

proveden v příštích dnech znalci ústavu soudního lékařství," uvedla policejní mluvčí Gabriela Holčáková s tím, že moravskoslezští policisté vedou vlastní prověřování okolností smrti obou turistek. První stanoviska znalců, kteří provedou pitvu, lze očekávat v dalších dnech. "Pokud to procesní situace umožní a dílčí závěry bude možné zveřejnit, učiníme tak bezodkladně," doplnila Holčáková.

Detailní rozbor jejich fotek

ELIŠKA LANDOVSKÁ: "Tak tato fotka mě nejvíce zaujala. Klárka se rodiče snaží spojit, pevně oba drží. Chce, aby byli všichni spolu, touží po harmonické rodině. Monika vypadá unaveně, zklamaná životem. Její manžel se tváří, jako kdyby si myslel: já pro vás dělám všechno, co ještě po mně chcete? Jel jsem s vámi na dovolenou. Působí tak na většině fotografií. Zároveň ji asi měl rád, byl s ní rád, ale nebyla středobodem jeho zájmu."

Co se dá z řeči těla zjistit?

Eliška Landovská říká, že 70 procent sdělení dělá právě řeč těla, sedm procent je pak barva hlasu a projev a nakonec asi 15 procent je až obsah samotného slovního projevu.

ELIŠKA LANDOVSKÁ: "Opět bez známky úsměvu. Je tu i možnost, že se nerad fotí, ale přece jen, když někdo jede na dovolenou, pořizují se tam hezké fotky na památku, tak se přece usmějí, ne?" ELIŠKA LANDOVSKÁ: "Na obličeji Moniky je dominantní čelo, je hodně vypouklé, říká se tomu dětské čelo. To znamená, že byla hodně důvěřivá, až naivní. Musela být hodná. Tady mi ale nesedí ten její úsměv, vypadá, jako by něco maskoval. Z Petra mám pořád ten stejný pocit, že mu vadí, že je s nimi na dovolené, ani se na té fotce neusměje, koutky má svěšené dolů."

ELIŠKA LANDOVSKÁ: "Tak tomuto postoji se říká čtyřka. Říká tím ostatním, že mu to tady patří. Tento postoj používají hlavně muži. Nemá žádný obranný postoj, vypadá to, že je až sobecký. Podívejte, kolik zabírá na té velké pohovce místa? A malá se tam mačká."

ELIŠKA LANDOVSKÁ: "Konečně náznak úsměvu. Ale připadá mi strašně zvláštní, jak jsou tam vyskládání. Vypadají, jako by čekali na něco frontu. Když se lidé fotí, tak jsou většinou vedle sebe."

Astrolog Milan Gelnar: Monika se otrávila sama!

PRAHA (efr) – Blesk požádal o rozbor osobností obou manželů také astrologa Milana Gelnara. Tvrdí, že Monika se vědomě nebo nevědomky otrávila sama a že Petr K. může mít na její smrti podíl... Kde je pravda, ukáže až výsledek vyšetřování kriminalistů.

Horoskop Petra K. Vzhledem k tomu, že u pana Petra neznám čas narození, je pro mne obtížné se k události vyjádřit. Vycházím-li jen z data narození, tak u něj pro den události nevidím, na rozdíl od paní Moniky, nic dramatického. Spíš naopak. To znamená, že Petra K. jako potenciálního vraha nevidím. Při bližším prozkoumání horoskopu Petra K. se však ukazuje, že v jeho horoskopu je naznačený trend, kdy jeho nositel se v životě častěji setká s událostmi, jako je těžká nemoc, vražda, zmrzačení, násilná smrt a podobně.

Horoskop Moniky K. U Moniky jsou pro den události v horoskopu aspekty velmi dramatické.

Přestože ani u ní neznám čas narození, tak i bez ohledu na to, je těch napětových aspektů mnoho. Je zde naznačená role jedů, otrav a podobně. Dále aktivování temného, zapojení prvků spojených s dávnou minulostí a také aktivní účast Moniky. Je pravděpodobné, že si otravu Monika způsobila ať už vědomě či nevědomě sama, ale vůbec v tom nevyklučují nějakou zásadní roli jejího muže.

Expertka na řeč těla:

Z ní cítím lásku, z něj nezám!

PRAHA (tho) – "Přišel jsem o rodinu, během chvíle se mi zhroutil svět," popisoval Petr K. a vzápětí přes TV Nova zveřejnil snímky, na nichž ukazoval, jak si s Monikou a Klárkou před jejich smrtí u moře užívali. Blesk je ukázal expertce na řeč těla Elišce Landovské. Co z nich vyčetla? Monika blízké milovala nadevše "Při prvním pohledu na ty dva mám smíšené pocity. Z ní cítím lásku, oddanost, musela strašně milovat svoji rodinu. Při druhém pohledu mi ale už připadá, že je smutná, zklamaná. To se snaží maskovat uměle nasazeným úsměvem." Rodina Petra otravovala? Opačný názor má na Petra K. "Na všech fotkách vypadá pořád stejně, bez úsměvu, jako by ho otravovalo s nimi být na dovolené. Jako by tím říkal: Já pro vás dělám všechno, co byste ještě po mně jako chtěly."

Manželství v krizi? "Třicet šest je těžký věk. Většinou už člověk má děti, delší dobu partnera a s ním už to není takové, jako na začátku. Člověk si nepřipadá mladý a říká si: Tak co teď?" míní expertka.

Zpracovatel: Anopress IT a.s.

Příloha č. 3 – článek Blesku ze dne 14. 5. 2015 „Vraždu Moniky a Klárky dokazuje 5000 stran!“

Název: Vraždu Moniky a Klárky dokazuje 5000 stran!
Zdroj: Blesk
Autor: Etienne Blaha
Datum: 14.05.2015
Číslo: 111
Str.: 13

OSTRAVA - Obžaloba Petra K. (36) z vraždy manželky Moniky (†36) a dcerky Klárky (†8) je u soudu a státní zástupce jednoznačně tvrdí: "Vraždilo se elektřinou!" Vše dokazuje ve spisu o 5000 stranách!

Konkrétní důkazy nechtěl státní zástupce Vít Legerský prozrazovat, o vraždě elektřinou ale mluví s jistotou. "Potvrzují to znalci oboru soudního lékařství a elektrotechniky. Díky podrobnému vyšetřování české policie máme komplex důkazů, který dovoluje obžalovaného postavit před soud," uvedl. Problém nevidí ani v neochotě Egyptaumožnit kriminalistům navštívit místo činu - pokoj smrti v hotelu Titanic Palace.

Do tří měsíců

Petr K., který od loňského února sedí v base, obžalobou zřejmě ztratil šanci, že by mohl být v červnu propuštěn z vazby. Přidělená soudkyně ho nyní může »věznit« až do roku 2019! A případ se asi povleče, jelikož vyšetřovací spis má přibližně 5000 stránek. O nařízení hlavního líčení či předjednání obžaloby se teď podle zákona musí rozhodnout do tří měsíců, přičemž soudkyně musí celý spis prostudovat.

V pokoji hotelu Titanic Palace v Hurghadě našli 30. července 2013 zřízenci těla Moniky a Klárky. Otec rodiny Petr K. od začátku tvrdil, že byly otrávené. Až v únoru 2014 se zjistilo, že Češky byly zavražděny elektřinou.

Zpracovatel: Anopress IT a.s.

Příloha č. 4- zpráva ČTK ze dne 12. 5. 2015 „Kramný obviněný z vraždy půjde před soud, byla podána žaloba“

Kramný obviněný z vraždy půjde před soud, byla podána obžaloba

12.5.2015 16:16:21

Od 4. odstavce jsme doplnili další informace k případu.

Ostrava 12. května (ČTK) - Státní zástupce dnes předal soudu obžalobu na Petra Kramného. Podle ní zavraždil v Egyptě manželku a dceru. ČTK to řekl dozorující žalobce Vít Legerský. Kramný vinu odmítá. Okolnosti případu tak bude projednávat senát Krajského soudu v Ostravě. Zatím není jasné, kdy hlavní líčení začne. Termín musí být určen do tří měsíců.

"Obžalobu jsme obdrželi. Příklad bude přidělen konkrétnímu soudci. Ten se ale s obsahem spisu musí nejprve seznámit a rozhodnout, zda je nožné případ před soudem projednat," řekl ČTK mluvčí krajského soudu Dalibor Zecha. Podle něj zatím není jasné, kdo se dvojnásobnou vraždou bude zabývat. Hlavní líčení ale musí být nařízeno do tří měsíců od data podání obžaloby.

Legerský dnes řekl, že obžalobu nechce podrobněji komentovat. Už dříve ale ČTK řekl, že podle jeho názoru existuje dostatek důkazů, které svědčí o vině Kramného.

Kramného žena s dcerou zemřely koncem předloňského července v hotelu v Hurghadě, kde rodina trávila dovolenou. Média původně spekovala o tom, že ženy byly otráveny, posléze se objevily informace, že je mohl zabít elektrický proud.

Kramný vinu od počátku popírá. Moravskoslezští policisté, kteří ho obvinili z vraždy loni v únoru, dosud příčinu úmrtí nekomentovali. Stejně tak zatím nebyly zveřejněny výsledky pitvy ani výsledky testu na detektoru lži, který Kramný podstoupil.

Ve vazbě je Kramný od loňského února. V červnu úřadům vyprší lhůta jeho vazebního stíhání během přípravného řízení. Soudce, který případ dostane na starost tak bude muset do 30 dnů rozhodnout o případném prodloužení vazby. Podanou obžalobou se lhůta pro pobyt ve vazbě ale výrazně prodloužila. Celkem i se soudním projednáním může být Kramný ve vazbě až do února 2019.

dvc snm

Příloha č. 5 – článek Blesku ze dne 30. 6. 2015 „Placený sex s manželkou?!“

Název: Placený sex s manželkou?!
Zdroj: Blesk
Datum: 30.06.2015
Číslo: 151
Str.: 2

Monstrproces začal * Soudní síň nabitá k prasknutí * Smrt manželky s dcerou * Byl to zločin, nebo sebevražda? * Petr K. s gelem na hlavě

OSTRAVA – Může chlap myslet na smrt manželky a dcerky a gelovat si přitom vlasy? Můžou jeho ústa prohlašovat: »raději vlastní smrt, než ublížit svým holkám«, a usmívat se? Může »platit« manželce za sex? Petr K. (37), který se včera začal zpovídat z dvojnásobné vraždy svých nejbližších, by na to odpověděl: Ano, může!

Od záhadného úmrtí jeho ženy Moniky (†36) a dcery Klárky (†8) v egyptském hotelu Titanic Palace uplynuly necelé dva roky. Je to dost velká náplast na bolest? Každopádně kdo čekal, že do ostravské soudní síně přivedou zlomeného člověka, byl překvapen. Petr K. nakráčel s upravenými vlasy, v nové kostkované košili, moderních džínsech a značkových sportovních botách. Za 16 měsíců výrazně zhubl v obličejí a podle vyrýsovaných bicepsů si dny krátí posilováním.

Své blízké pozdravil pokývnutím hlavy, často se mu v koutcích rtů usadil úsměv.

Jen na vstupenky

Největší síň soudu se šedesáti místy byla nabitá k prasknutí. O proces je takový zájem, že se musely před jeho začátkem rozdávat vstupenky. Není divu, je to detektivka hodná Sherlocka Holmese v přímém přenosu. Co se stalo 30. července 2013 v pokoji číslo 6343? Šlo o promyšlenou dvojnásobnou vraždu, nešťastnou náhodu, nebo čin spáchaný cizí osobou?

Zbabělý vrah

Státní zástupce Vít Legerský ovšem včera obvinil Petra K. z účasti na takzvané rozšířené sebevraždě.

"Minimálně od jara 2013 si uvědomoval prohlubující se odcizení manželky. V rámci své nevyzrálosti začal rozvíjet úvahy o velmi rázném řešení. Ze strachu ze svého ponížení a toho, že bude sám, spáchal vraždu tak, že si připravil nezjištěné elektrické zařízení, kterým svou manželku Moniku K. a nezletilou dceru Kláru vystavil účinkům elektrického proudu," stojí v obžalobě. Petr K. v půl šesté večer zapojil elektrické zařízení do sítě a obě zabil. Původně prý plánoval i sebevraždu, ale: "Nenašel odvalu sám sebe usmrtit, potom po dobu asi 10 hodin konstruoval příběh, který by toto vysvětlil," řekl Legerský. Obžalovaný, který od začátku tvrdí, že je nevinný, ale oponoval. Smrt svých nejbližších si prý nedovede vysvětlit. Podle něj jde nejspíš o otravu. A elektřina? Maximálně prý byl schopen vyměnit žárovku.

Slzy, slzy...

Petr K. se při své zpovědi několikrát rozplakal. Stalo se tak ve chvíli, kdy vyprávěl, jak vysvětloval egyptským policistům a vedení hotelu, že s manželkou a dcerou jedli a pili jen v hotelu. Slzy se se mu zaleskly v očích i při zmínce o tom, jak do Egypta volala jeho matka. "Řekla mi, že to tam musím nějak vydržet," zajíkal se Petr K.

Tisícovka za sex

Z odpovědi Petra by se dalo usoudit, že vztah s jeho pohlednou ženou, která se ráda nechala obdivovat cizími muži, ničily nevěra, žárlivost a nenaplněné sexuální touhy. Manželka ale už svůj názor neřekne... Petr K. například na otázku žalobce uvedl, že manželce nabízel za sex peníze. Šlo o tisícovku za předehru, kdy měla Monika hrát sekretářku.

Gilová griluje

Na téma sexu grilovala Petra K. i soudkyně Renata Gilová. Na její otázku, zda s ním manželka odmítala mít pohlavní styk Petr K. připustil, že před osudnou dovolenou bylo manželských radovánek méně: "Měla nepravidelné směny, zaskakovala za kolegyně, byla unavená. Je pravda, že poslední tři týdny to bylo méně než obvykle, kvůli tomu, ale nebylo to nic zásadního."

Přísaha na smrt

Moniččina údajná nevěra a Petrova žárlivost se výpovědí táhly jako červená nit. Jednou soused Petrovi K. prý doslova řekl: "Monika tě podvedla s Janem." "Já jsem věděl, kdo to je – byl s námi 2x nebo 3x na chatě na Slovensku," vyprávěl Petr K. "Odpřísáhla mi ale na smrt otce a Klárky, že mi nebyla nevěrná," dodal. Pak došlo k dalšímu konfliktu: Monika umístila na internet svoje vyzývavé fotky a na Facebooku si dala do přátel »několik desítek neznámých mužů«. Petr na to přišel, když jí »náhodou« prohlížel počítač... Monika si pak po jeho výčitkách Facebook zrušila, posléze si ovšem založila nový profil. Zaznělo také, že si psala s egyptským animátorem z předchozí dovolené, poté, co od manžela dostala povolení opalovat se nahoře bez.

U zdi

Soudkyně několikrát přitiskla Petra K. ke zdi. Obžalovaný například »zapomněl«, že dal jednomu muži 7000 Kč na letenku z Egypta do Čech, nebyl také schopen pořádně vysvětlit, proč nezavolal lékaře k manželce a dceři nebo proč na radu své sestry vyhodil šaty manželky a dcery. Svě svršky ovšem do Čech poslal. Soudkyně se podivila nad tím, že tak podléhal vlivu své sestry, a ještě na dálku.

Co bude dnes?

Líčení včera skončilo v 16 hodin a dnes bude pokračovat výpovědí matky a sestry Petra K. Promluví také jeho tchán a švagr.

700 Tolik dní uplynulo od dne, kdy v Egyptě zemřely Monika s Klárkou.

Proč dal cizímu člověku 7000 Kč za letenku z Egypta?

Proč vyhodil šaty manželky a dcery a svoje ne?

Co je rozšířená sebevražda

Je to jedna z nejhorších možných variant sebevražedného a z nejhorší h chování. Jde totiž o případ, kdy duševně nemocný člověk, který si chce sáhnout na život, rozhodne zároveň o osudu

d někoho ze svých blízkých. Ve své hlavě si vytvoří představu, že zemřít je nejlepší východisko nejen pro něj, ale například i pro partnera či dítě. Sebevrah se tak stává vrahem. Petr K. o »divnosti« své ženy: "Je pravdou, že Monika se poslední dobou chovala trochu jinak... Chodila přístroj na měření srdce, k doktorům, měla brala nějaké léky. Říkala, že je jí to tak nějak všechno jedno."

Co řekli o výpovědi obžalovaného:

Vít Legerský, státní zástupce: "Vypovídal hezky plynule, ale když přišlo na dotazy, tak se mu těžko nacházely odpovědi." Podle něj byl na ženě "Utrpělo jeho já," řekl Legerský. závislý a společný život se nevyvíjel podle jeho představ. Jana Rejzková, obhájkyň Petra K. "První den jednání nebudu vůbec komentovat."

Petr K. o zdravotních potížích:

"Monika běžela na záchod, a že zvrací a má průjem. Klárka se vzbudila, byla malátná. Řekli jsme si, že zůstaneme

doma na pokoji... To, že měla Monika průjem, vím s jistotou – nejen podle toho, že to říkala, ale i z toho zápachu."

Petr K. o verzi obžaloby "Nedovedu si to vysvětlit. Zaprvé nemám vůbec zkušenost o vraždě elektrinou: žádnou znalost v tomto oboru. Když nám doma v práci s elektrinou, v práci jsem nepotřeboval jiskřila zářivka, tak Monikavolala otcí. Nebyl to koníček ani záliba, maximálně jsem vyměnil žárovku."

Petr K. o milence "Bál jsem se, jestli není reportérka, Šárce L.: na skype, začali jsme si volat. pak si mě našla s někým popovídat. Když Byl jsem rád, že si můžu stejně jako s Kateřinou to jsme si telefonovali, tak konečně na jiné myšlenky... byly chvíle, kdy jsem myslel i na nějaké intimnosti... asi Postupem mezi námi došlo ještě třikrát potom."

Jak na něj tlačila soudkyně:

"Takže vy si tady poměrně detailně vzpomínáte, ale nedokážete říct, kdy jste naposledy viděl nějaký projev dcery? Jestli to bylo v rádech minut, hodin...?" (Petr K. odpovídá velmi potichu, že neví.)

"Vy, těžce zasažen, jste se tam zhroutil, museli vás roztřeseného odvádět, tak jste ještě stihl si tam vzít klíče od kufru, vzít doklady o pojištění a byl jste schopen volat matce a pojišťovně?"

"Také jsem matka. Zajímá mě, proč jste Klárku, když se problémy zmírnily, nevzal z pokoje, aby se prošla." (Petr K. tvrdí, že ho to nenapadlo.)

Nevlastní otec Petra K.: Všechno je to spiknutí!

Soud s Petrem K. (37) ohledně vraždy Moniky (†36) a Klárky (†8) je spiknutí! Tak to vidí jeho nevlastní otec Karel R., který prý stejně jako zbytek rodiny svému synovi bezmezně věří. Karel R. přišel Petra K. podpořit jako jediný z rodičů, matka Irena totiž bude dnes svědčit, a nemohla se proto dostavit. "Celá rodina za ním stojíme. Nevěřím za žádnou cenu, že to udělal on," řekl Blesku otec Karel. "Navštívujeme ho, podporuj e m e ho a doufáme, že to celé dopadne v jeho prospěch," dodal. Stíhání Petra K. pro něj má jasné pozadí. "Je to zřejmě spiknutí. Někdo chce, aby seděl," překvapil novou myšlenkou. Kdo by se ale proti Petrovi K. spikl? "Já nevím, mohlo se tam stát cokoli v Egyptě, ale prostě tohle všechno je spiknutí," doplnil. Víc se k soudu nechtěl moc vyjadřovat, zdá se ale, že ho zatím snáší poměrně dobře. S neznámou ženou o přestávce v jídelně nerušeně vtipkoval.

Zpracovatel: Anopress IT a.s

Příloha č. 6 – zpráva ČTK ze dne 29. 6. 2015 „Kramný odmítá vinu za smrt ženy a dcery, soud pokračuje v úterý“

Kramný odmítá vinu za smrt ženy a dcery, soud pokračuje v úterý

29.6.2015 17:33:40

V 11. odstavci jsme doplnili o vyjádření zástupkyně rodiny a státního zástupce po prvním dni líčení a výslechu Kramného.

Ostrava 29. června (ČTK) - Před Krajským soudem v Ostravě dnes několik hodin vypovídal Petr Kramný obžalovaný z vraždy manželky a dcery, které zemřely předloni v červenci v hotelu v Hurgadě. Kramný popřel, že by měl jakýkoli podíl na jejich úmrtí. Rodinu miloval, řekl. Státní zástupce Vít Legerský při čtení obžaloby řekl, že Kramný plánoval rozšířenou sebevraždu a chtěl usmrtit sebe i rodinu. Nakonec však pro to nenašel dost odvahy.

Kramný popisoval soužití se zemřelou manželkou Monikou. Tvrdil, že žili běžným životem, jezdili na výlety, byli na wellness pobytu. Prý plánovali společnou budoucnost včetně dalšího dítěte a hledali nové bydlení. Zpočátku výslechu mluvil nahlas a srozumitelně. Když hovořil o osudném dni, výpověď přerušoval, otíral si slzy a často mu bylo špatně rozumět.

Tvrdí, že v osudný den bylo celé rodině špatně, zvraceli a měli průjem. Zůstali v hotelovém pokoji, kde polehávali. Kramný šel po poledni a večer doplnit vodu. Na dotaz soudkyně, proč nevyhledali lékařskou pomoc, tvrdil, že by tak učinili následující den, kdyby nezabraly léky.

Že je dcera Klárka mrtvá, Kramný prý zjistil v noci, když se šel napít a vrátil se k ní do postele. "Snažil jsem se jí vzbudit, ať se posune. Zjistil jsem, že je úplně ledová. Vyskočil jsem, rozsvítil a snažil jsem se Klárku oživovat," uvedl. Popisoval, že když pak přiskočil k ženě, zjistil, že je rovněž mrtvá a má otevřené oči a pusy.

Kramný uvedl, že své ženě důvěřoval, nikdy ji nepodváděl a žili obvyklým sexuálním životem, na dovolené intimní styk neměli, protože s nimi byla dcera. "S obžalobou razantně nesouhlasím, odmítám ji. Svou rodinu jsem miloval. Nikdy bych jim neublížil. To, co je napsané v obžalobě, se nestalo," řekl. Smutek si prý v sobě ponese do konce života.

Státní zástupce své dotazy kladl zhruba 1,5 hodiny. Zajímal se o to, zda Kramný věděl, kam se obrátit o lékařskou pomoc, ale i na kurz svařování elektrickým obloukem, který obžalovaný kdysi absolvoval. Probíral se i intimní život. Kramný přiznal, že jednou manželce za sex zaplatil. Prý šlo o sexuální hru a byla to součást přede hry. Řešilo se i oblečení celé rodiny v den, kdy ženy zemřely. Zatímco své oblečení Kramný poslal do Česka na expertizu, svršky žen vyhodil.

Kramný uvedl, že poslední den jedla jeho žena salát s bagetou a dcerka špagety. Státní zástupce se zajímal i o to, zda je Kramný schopen popsat tělesnou teplotu jeho ženy, když se ji snažil probudit a pak obě oživoval. Přesně to říci nedokázal. Vysvětloval to tím, že teplotu dcery si pamatoval, protože když se ji snažil vzbudit, netušil, že je mrtvá a byl v klidu. Pak už situaci nevnímal, a není proto schopen přesně odpovědět.

"K tomuto soudu jdu jako ke každému soudu s očekáváním nestranného, spravedlivého a objektivního projednání celé kauzy," řekla před zahájením líčení právní zástupkyně

Kramného Jana Rejzková. Uvedla, že Kramný tvrdí, že by chtěl znát pravdu. "Bohužel možná naivně očekává, že se tu pravdu dozví v rámci tohoto hlavního líčení. Nedoví," řekla.

Právní zástupkyně rodiny Klára Long Slámová uvedla, že státní zástupce a policie při vyšetřování shromáždili mnoho listinných důkazů, znaleckých posudků i svědků. "V neposlední řadě je velmi zásadním důkazem výpověď obžalovaného, který se de facto sám usvědčuje v některých pasážích," míní Slámová. Podle ní jsou důkazy jednoznačné.

Státní zástupce uvedl, že Kramný pocítoval odcizování manželky, která nereflektovala jeho citové projevy. Navíc měl podezření na její mimomanželský poměr. Začal tak rozvíjet úvahy na usmrcení rodiny. Žena podle obžaloby své chování nezměnila ani na dovolené v Egyptě, kterou si prosadila přes nevoli manžela. Měl strach z debaklu a manželku i dceru usmrtil přesně nezjištěným elektrickým zařízením. Kramný před soudem několikrát zopakoval, že nemá žádné zkušenosti s elektřinou.

Slámová dnes uvedla, že ji výpověď Kramného nepřekvapuje. "Je to od počátku to stejné. Je to stejné divadlo, akorát při tom odpoledním vystoupení už zapomněl plakat. Nicméně odpovídá to jeho psychologickému profilu. Na jednu stranu tvrdí, jak mu strašně moc chybí. Na druhou stranu, když už se odpoledne tolik nekontroloval, tak začal tu svoji manželku i pomlouvat," řekla Slámová.

Také státního zástupce dnešní výpověď nepřekvapila. "Vypovídal hezky plynule, ale když přišlo na dotazy, tak se mu těžko nacházely odpovědi," řekl Legerský. Podle něj byl na ženě závislý a společný život se nevyvíjel podle jeho představ. "Utrpělo jeho já," řekl Legerský. Domnívá se, že příčina smrti elektrickým proudem byla stanovena správně.

Případ dostala na starost zkušená soudkyně Renata Gilová. Od 30. června do 2. července budou vyslyšáni svědci z řad příbuzných, známých či spolupracovníků.

Martina Helánová dr

Příloha č. 7 – článek Blesku ze dne 19. 12. 2015 „Petr K.: Krok od 30 let vězení, 3 hodiny DŮKAZŮ, jak je zabil!“

Název: Petr K.: Krok od 30 let vězení 3 hodiny DŮKAZŮ, jak je zabil
Zdroj: Blesk
Autor: E. Blaha, L. Šulcová
Datum: 19. 12. 2015
Číslo: 295
Str.: 2

Státní zástupce Legerský

OSTRAVA – Třicet let vězení navrhl žalobce Petrovi K. (37) za vraždu manželky Moniky (†36) a dcery Klárky(†8). A čin nazval promyšleným! Petr K. se nejprve tvářil zkroušeně a nakonec se i smál.

Devatenáctý den ostře sledované kauzy zazněly před soudem závěrečné řeči. Státní zástupce Vít Legerský na úvod řekl:

"Monika a Klárka nebyly vystaveny účinkům jakékoli látky. Zemřely rukou toho, který je měl chránit, a to jen proto, že neunesl hrozbu konce vztahu." Tři hodiny mluvil i o motivu, nenávisti k manželce či sexu za peníze... Co vše zaznělo?

Legerský: O vině Petra K...

"Vážená paní předsedkyně, rád bych upozornil, že moje řeč bude poměrně dlouhá. Jsem přesvědčen, že skutek se stal a byl obžalovanému prokázán. Čin byl předem promyšlený. (...) Mám skálopevné přesvědčení, že lze učinit jen jediný možný závěr, že je obžalovaný vinen!"
Popřel otravu...

"On sám se staví do role oběti. V těle Moniky a Klárky ani Petra K. nebyly toxické látky, negativně vyšel i rozbor skvrn na jeho triku a rozbor vlasů. Že je skvrna na triku jeho biologický materiál, vyplynulo z toho, že tam byla zachycena jeho krev. Toxikologické vzorky Moniky a Klárky byly zkoumány nejen v lokální egyptské laboratoři, ale i v káhirské – takže to Egyptané nepodcenili – vzorky vyšly negativní. Jak v ČR, tak v Egyptě byly provedeny vzorky všeho, s čím mohly přijít do styku, nic se ale nenašlo."

O egyptské pitvě...

"Egyptská pitva by mohla svědčit ve prospěch obžalovaného, závěry dr. Nagiho ale nekorespondují s jeho pitevními nálezy, například v pitvě není ani slovo o dehydrataci, ale v závěrech se o ni pak opírá. Dr. Nagi se následně i nemohl dál posunout, protože těla už byla odvezena do České republiky a on neměl žádný materiál, který by dál mohl zkoumat. Uvedl, že smrt mohla způsobit buď dehydratace, nebo otrava, že je známo, že mohlo jít o látku, která se absorbovala a kterou požily několik dní před smrtí. I laikovi je zřejmé, že toto vysvětlení neobstojí a že byl v argumentační nouzi."

O vraždě elektřinou...

"Jsem naopak přesvědčen, že to jsou právě závěry doktorů Marka Dokoupila a Margity Smatanové (soudní znalci povolání obžalobou, I i pozn. red.), které obstojí – akutní srdeční selhání po zásahu elektrickým proudem.

Je jasné, že Petr K. se verzí o otravě snažil svést orgány na falešnou stopu, což se mu zčásti podařilo."

O skvrnách na kůži...

"Komplexním zhodnocením všech příznaků dospěli Dokoupil a Smatanová k jednoznačnému zjištění o příčině smrti. Nabízí se otázka, proč dr. Nagi nepopsal změny na kůži Moniky.

Že skvrna nevznikla dlouho před smrtí, navíc dokazuje fotografie Moniky a Klárky, jak skáčou do moře z mola, skvrna tam viditelná není. Stejně tak to dokazují fotografie Klárky,

kde je vidět její pravá ruka. V kombinaci s lékařskými závěry lze tvrdit, že tyto rány vznikly po účinku elektrickým proudem."

O znalcích obhajoby z oboru lékařství...

Přecházím k posudku Radek Matlacha a Igora Fargaše (znalci obhajoby, pozn. red.), nebudu se ale u něj příliš zdržovat, neboť jeho nesprávnost a nesmyslnost se vyjevila zejména včera (kdy byl přečten revizní posudek, pozn. red.). Považuji ho za závadný nejen po formální stránce – absence nálezu má za následek nepřezkoumatelnost posudku, znalecký posudek není posudkem proto, že ho tak někdo nazval na první straně! (...) Je otázkou, zda je jejich posudek výsledkem špatných znalostí, nebo špatné morálky."

O výpovědi Petra K...

"Zcela zářející je, do jakých detailů popisuje průběh událostí do inkriminovaného rána, popis dalších událostí je na detaily velmi chudý, například lahvím s pitím věnoval více pozornosti než dceři – věděl, kam kterou postavil. Neví totiž, kdy byl poslední projev života jeho dcery. Je totiž těžké mluvit do detailu o něčem, co se nestalo... Stravovali se pouze v hotelu, vždy měl každý z nich něco jiného, a to i v poslední den. Jediný společný prvek – hranolky na pláži. Pití měli pouze na baru a z lednice, kde byly originální lahve. Předpokládalo by se, že pokud by to bylo z jídla nebo pití, tak by to měl i někdo jiný. Bylo tam 132 klientů Blue Style, z nichž nikdo to neměl, jen jeden případ cestovatelského průjmu. Podivné také je, že Monika s Klárkou se lepšily, zatímco u Petra K. to gradovalo – přitom poškozené zemřely a obžalovaný přežil. Teorie v souvislosti s tím, že vraždila Monika, je na první pohled nehoráznost, ale možnost, které obžalovaný prostě využil, mrtví se totiž nemohou bránit. Jde o klasický projev osoby, která se musí za každou cenu obhajovat a nemá čisté svědomí."

O rozporu v telefonátu na pojišťovnu...

"Volal na Allianz: »Dobrý den, Kramný u telefonu, před chvílí jsem vstane a zjistil jsem, že manželka a dcera jsou mrtvé, zemřely ve spánku. Mám u vás pojištění, co mám dělat.« Upozornuji, že tvrdil, že před chvílí vstal a zjistil, že zemřely ve spánku. To je v rozporu s jeho výpovědí, kdy řekl, že zvracel a pak si šel lehnout ke Klárce. Potom proběhl další hovor, kdy měl připravenou smlouvu, tam uvedl, že se vzbudil a zjistil, že se Klárka n něj tzv. lepší, že je celá modrá. To je ale zase v rozporu s jeho pozdější výpovědí, kdy říkal, že do Klárky šťouchnul, aby se posunula. Pikantní je, že u soudu řekl, že den, který mu změnil život, má v paměti, jako by to bylo včera, přitom to vykládá jinak, protože nemá paměťovou stopu!"

O potížích Moniky a Klárky...

"Průjem byl vyvrácen znalci. Uklízeč mu dal tři vody, dvě koly a dva toaletní papíry. Je zářející, že si nevyžádal čisté ložní prádlo. Prý ho to ani nenapadlo. Já tvrdím, že je ale divné, že si vyžádal toaleták, a přitom říkal, že se s manželkou už museli po toaletě sprchovat. Zdravý rozum není s to pobrat, že obžalovaný vyhodil triko své dcery, o kterém pak vypověděl, že bylo pozvracené na rukávu, ale své triko poslal na expertizu. Proč ne, když on přežil a otráven být nemusel, na rozdíl od své dcery. Já tvrdím, že nikdo průjem neměl a toaleták nepotřeboval – to potvrzuje i fotodokumentace z pokoje, kde jsou vidět kompaktní toaletní papíry položené na polici! To je divné i vzhledem k tomu, že dámy používají toaleták i při malé potřebě."

O tom, že nepomohl Klárce...

"Na dotaz, proč jen tak pozoroval svou dceru, jak trpí, odpověděl – proč to neudělala Monika, proč nevzala Klárku za ruku a nešla k doktorovi, když je zdravotní sestra. Později přitom zase vypovídal, že Monika volala na recepci, ať pošlou doktora, ale mění čas, zda ráno nebo večer, pak zase, že telefon blbnul. V době, kdy už se snaží podsouvat, že vraždila Monika, se diví, proč mu neřekla, i ať zavolá doktora, že je jí špatně. V době, kdy jim bylo špatně, měli mít

puštěnou televizi, dvěma svědkům to ale popřel, zřejmě proto, že se mu nezdálo vhodné, aby pouštěli televizi, když jim bylo špatně, já z faktu zda hrála nebo ne nevyvozuji nic, je to ale další fakt, který dokazuje, že nemá paměťovou stopu. Sestře podsouval myšlenku, že k nim do pokoje mohl někdo vejít, že Monikaneměla kalhotky. Ptá se sestry, jestli nemohl Moniku někdo znásilnit a pak je otrávit. Sestra si ale nedokáže představit, kdy by k tomu mohlo dojít. Domnívám se, že právě tady v hovorech změnil taktiku. Uvědomil si, že teorie o dalším člověku neobstojí, a obrátil pozornost na Moniku. Začal sbírat důkazy proti ní!"

O odposleších...

"Šárce L. pak tvrdí, že Monika musela dát něco do koly, že mu ji pořád nutila, že mu to pomůže. Rozhovor se sestrou před televizním vystoupením – sestra mu říkala, že se musí držet jedné verze. »Jasně, už vím, co mám říct, mám to všechno srovnaný, jenom nevím pořád ten motiv.«"

O sexu

"Radmilovi (bratr Moniky, pozn. red.) psal, jak nezvládá pohled na moře, protože mu to připomíná pohled na Moniku s Klárkou, jak jim nedokázal pomoci. V téže době si píše s Kateřinou G.: »Sex do zadečku byl?« ptá se jí a pak pokračuje komunikace dál. 24. 10. 2014: »Bože jak já chci domů – ona: Musím ti dát tu slíbenou pusu na uvítanou – on: A dál? – ona: Pak nějaké víno nebo spíš pokec – on: A dál? – ona: Co dál? Pak budeme plakat – on: Teď jsem se opravdu zasmál – ona: Čemu? – on: Prostě jen tak, potom co dál?« Poté hovor pokračoval o sexuálních praktikách."

Petr K. se citacím začal smát, pak si ale dal rychle ruku před pusou.

O akci se striptérem...

"Akce se striptýzem – pořizovaly se fotky na aparát rodiny K. Petr K. si to ráno prohlédl, našel tam fotky se striptérem, došlo k hádce. Potom po smrti Moniky si psal se Světlanou C. (rodinná známá, pozn. red.) a chtěl ty fotky (o kterých zatajil, že je už viděl, pozn. red.) získat, aby je mohl dál šířit a Moniku špinit. Světлана uvedla, »že měla dojem, jako kdyby si na ní zkoušel, jak bude na určité informace reagovat národ«, a já s tímto souhlasím."

O chybějících důkazech...

"Sestra Lenka se Petra K. dvakrát přímo zeptala, zda je zabil... Při odpovědi se v jednom případě pousmál a řekl, že nejsou důkazy."

O sexu v manželství...

"Kateřině G. řekl také, že kl ké už bylo dost bolesti pravé ruky a křeče v zápěstí a že si to dělal sám – což dokládá znovu rozklad manželství v sexuální oblasti.

Dále řešil v telefonátech, á že příbuzní Moniky mají nárok na čtvrtinu, on jim ale nic nenechá. Řešil, že může říct, že Monika podle toho, jak vypadala, zemřela první, potom bude dědit Klárka a po ní on. Doufá, že na něj někde čeká nějaká žena, která si ho bude vážit víc než Monika."

O tom, že byl čeledín...

"»Já jí dělal čeledína a ona seděla u internetu, místo aby se věnovala Klárce, ať jde do prdele.« Zásadní tvrzení v hovorech s Šárkou L.: »Víš co, možná to někdo naplánoval a někdo ani nevěděl, jak dobře to dopadne. Už nikdo nepovažoval za možné, že to byla vražda a sebevražda. Spoléhalo na to, že to svede na střevní problémy.« Formulace »někdo nevěděl, jak dobře to dopadne« je podle mého názoru zajímavá a neřekne ji někdo, kdo čin nespáchal.

Dopadlo to snad dobře pro Moniku? Slzy, které po smrti Moniky a Klárky ronil, nejsou slzami upřímnými. Neustále dodával, že o negativěch manželky nevěděl a dozvídá se je až po smrti. Vínou svaloval na Moniku, potřeboval do okolí rozšířit motiv."

O žárlivosti...

"Byly v něm zasety pochybnosti B l ě t o vztahu,

podroboval ji zvýšené kontrole – na akce jí vozil, vyzvedával, neustále ji volal, neměl pod kontrolou jen její Facebook, ale i e-mail! O kontrole foťáku po akcích Moniky jsem se již zmínil. Začalo odmítání sexu, obžalovaný to zlehčoval, že šlo o předeheru a jeho iniciativu, ale z mailové komunikace vyplývá, že to byl problém dlouhodobý a opakovaný několik měsíců. Na YouTube si vyhledával videa z hotelu Carribbean World, když zjistil, že si Monika dopisuje s jedním z animátorů... To nasvědčuje jeho až chorobnému chování ve vztahu k Monice."

O strachu ze smrti...

"V době zásahu elektrickým proudem byl Petr K. na místě činu, sám uváděl, že s sebou neustále bral kartu, která v pokoji zapojila elektřinu, jen za těchto podmínek bylo poškozeného možné usmrtit elektrickým proudem. Lze spolehlivě dovodit, že záměr směřoval vůči oběma poškozeným, vůči sobě ale ztratil odvalu sáhnout si na život, což není výjimečná záležitost. Obžalovaný opakovaně namítal, že nemá znalosti elektřiny. Nebezpečnost elektrického proudu je známa i podprůměrně inteligentním jedincům. Petr K. se o tom učil i ve škole a měl praxi se svařováním elektrickým proudem. Nabízí se otázka, proč by poškozený, pokud by nebyl pachatelem, trávil s poškozenými na pokoji několik hodin."

O výši trestu...

"Podle mého názoru bylo prokázáno, že je vinen. Jediná polehčující okolnost je bezúhonnost, nic dalšího. Navrhuji proto výjimečný trest. Jednal po předchozí úvaze, dopustil se činu na dítěti, na vlastní dceři, a tedy na svých blízkých. Klára bylo osm let, nemohla mít podíl na problémech manželství, měla očekávat že ji táta ochrání před kýmkoli. Nedal jim šanci se bránit. Sám je odsoudil k smrti a čin vykonal, byl přičetný a plně orientovaný, nelze ani přehlédnout chování po činu. Totální absence lítosti. Možnost nápravy obžalovaného považuji za obzvláště sniženou, podle psychiatricky je možná, podle psycholožky velmi ztížená. Pocity viny jsou nulové, resocializace tedy jedinečně pod psychologickým vedením. Navrhuji výjimečný trest na samé horní hranici, tedy 30 let se zvýšenou ostrahou."

A nakonec promluvil Petr K.

- "Klárka byla moje princezna, nemohu se ubránit tomu, že došlo k ovlivnění svědků."

- "Bylo vytvořeno vraždící monstrum. Na tom se velmi výrazně podílela paní doktorka Long Slámová, která mě několikrát označila za vraha. Porušila princip presumpce neviny. Popisovala detaily psychologických vyšetření. Všichni tomu přihlíželi, ale nikdo nezasáhl, všem se to hodilo mít ze mě vraha."

- " Moje věznění je absurdní – neumím žádný jazyk, nemám se kde skrývat. Všechno se tu přenáší živě, včetně informací o mém psychickém stavu a sexuálním ním životě. životě."

- "Dopustili jste, aby to celé Česko a Slovensko sledovalo live, to se dělo naposledy v 50. letech!"

- "věřím, že soud rozhodne spravedlivě, to je jediná víra, která mi zbyla. Chtěl bych jen říct, že jsem to neudělal."

Závěrečná řeč obhájkyň Jany Rejžkové

Obhájkyň Petra K. v dlouhé závěrečné řeči rozporovala slova žalobce a popisovala chyby policie. "Můj klient se nedopustil toho, co je mu kladeno za vinu, není po stránce objektivní prokázáno, že se stal skutek a že tento skutek spáchal můj klient. Jeho výpovědi jsou konzistentní a podložené důkazy," řekla a doplnila, že selhala policie: "Policejní orgán neměl stopy, proto musel přistoupit k výslechu osob z jeho okolí, nebyl podle nich dostatečně smutný, nenosil smuteční oblečení." O mechanismu usmrcení řekla: "Vychází ze závěrů Karla Sokanského (znalec obžaloby, pozn. red.), které jsou pouze teorií, nezbývalo mu než dotvořit skutkový děj svou kreativitou. (...) Argument, že se na místo činu nemohli naši policisté dostat, nemůže být přeci přikládáno k tíži mého klienta... ... Ve vztahu k mému klientovi je zcela evidentní důkazní nouze. Vina mého klienta je pouze dovozována, aniž by k tomu byl věrohodný důkaz. S ohledem na shora uvedené navrhuji, aby můj klient byl zproštěn obžaloby

v celém rozsahu a byl propuštěn z vazby. Obviněný se sice nachází ve vazbě, ale nejsou už pro to zákonné důvody – má pevné vazby na svou rodinu. Nehrozí u mého klienta ani reálná obava, že by se soudu dále vyhýbal."

Sledujte proces s Petrem K. na Blesk.cz

Zpracovatel: Anopress IT a.s.

Příloha č. 8. – článek Blesku ze dne 30. 6. 2015 „Proces roku se koná v čísle 7 ...“

Název: Proces rok u se koná v čísle 7...
Zdroj: Blesk
Datum: 30.06.2015
Číslo: 151
Str.: 6

Petr K. (37) stojí před senátem Krajského soudu v Ostravě

OSTRAVA – Každé slovo bude rozhodovat... Každé gesto, zadrhnutí, nejistota v odpovědi. To vše může Petra K. poslat do vězení za vraždu. Kdo jsou ti, kteří ho můžou zachránit nebo potopit?

V hlavní roli soudkyně JUDr. Renata Gilová, senát, obhájkyň, advokátka a státní zástupce. Místo dramatu: soudní síň číslo 7 v budově A Krajského soudu v Ostravě narvaná do posledního místa. Blesk představuje hlavní aktéry tohoto procesu. Kdo je kdo a jak se chovali, když před ně včera Petr K. poprvé předstoupil? Podívejte se s Bleskem do soudní síně!

V hlavních rolích:

Vít Legerský státní zástupce

Výraz pokerového hráče, několik zápisků a jinak nic. Jeho kamenná tvář dává znát, že si je svou obžalobou jistý. Většinou v ruce držel tužku, se kterou si poklepával. Po nikom nekoukal a jen čekal, až skončí výpověď Petra K.

JUDr. Renata Gilová předsedkyně senátu

Dlouho Petra K. nechala mluvit bez přerušení, svou výpověď si ale zřejmě soudkyni nezískal. Zkoumavé, občas nevěřící pohledy, jinak nepřístupný výraz. Na konci se vrtala v jeho výpovědi a nebála se zvýšit hlas, když Petr K. kuňkal. Naštvalo ji, když si Petr K. pamatuje všechno, že neví, kdy naposledy promluvila Klárka.

Jarmila Absolonová přísedící

Během jednání byla schovaná za počítačem, výpověď ale pečlivě poslouchala. Tvářila se celou dobu neutrálně.

Martin Tomšů přísedící

Většinu času trávil očima v papírech. Po třech hodinách začal koukat po soudní síni. Petr K. ho zaujal jen ve chvíli, když si nepamatoval, kdy naposledy promluvila Klárka.

Klára Long Slámová právní zástupkyně rodiny Moniky

Při výpovědi Petra K. se několikrát musela kousnout do rtu, aby se nesmála. Příběh Petra K. je podle ní od začátku vymyšlený, když mluvil o nalezení mrtvé Klárky, zvedla nevěřicně obočí. Petr K. odmítl odpovídat na její dotazy.

Vilém Michalák přísedící

Upřený pohled na Petra K. a snaha zachytit každé jeho slovo. Tak probíhal soud pro přísedícího, který zřejmě Petru K. moc nerozumí. Ale jeho výraz svědčil o tom, že mu moc nevěří.

Jana Rejzková advokátka Petra K.

Celou dobu si psala poznámky do papírů. Výpověď Petra K. ji nijak nepřekvapovala, netváří se ale ani při zvýšeném hlasu soudkyně. Na nose má brýle, se kterými si chvílemi pohrává a vypadá, že přemýšlí, jak vyšperkovat obhajobu.

Tragická kauza ve 13 bodech

1. Monika s Klárkou zemřely podle soudních znalců 29. července 2013 odpoledne. 2. Petr K. jejich smrt nahlásil 30. července před 4. hodinou ranní.

3. Od začátku tvrdí, že byly otráveny a že on otravu přežil. 4. Egyptská policie v něm viděla hlavního podezřelého, proto mu 4. srpna zakázala odcestovat zpět do ČR.

5. 14. srpna se v Karviné konal pohřeb Moniky a Klárky. 6. Petr K. poslal do Česka pozvracenou mikinu Klárky jako důkaz, že šlo o otravu.

7. Petr K. zůstal v Egyptě až do 31. října. 8. Začal chodit opět do práce, stýkal se s přítelkyněmi, byl odposloucháván policií. 9. 17. února 2014 byl zatčen

10. 20. února 2014 byl vzat do vazby. 11. Podle soudních znalců není schopen nápravy a pod tlakem může mít vražedné sklony, je prý velmi nevyzrálá osobnost, která se patologicky upíná na partnera. 12. Moniku a Klárku podle znalců zabila elektřina. 13. Za vraždu manželky a dcery Petrovi K. hrozí doživotí.

Zpracovatel: Anopress IT a.s.